

Marika

Kilε Jozaama pe pu wa wu Ja Yesu Kirisa kaa yu ge, Marika wo nigama

Jogɔ wu ne Marika we?

Marika bi bye Yesu wo tudunmɔɔ ke ni shuun wu ni we, ga w'a Barinabasi ni Pɔli tεge pu wo labye wu na (Kapyege 12:25). Wu nu mεge ki bye Mariyama (Kapyege 12:12). Wu to we ni Barinabasi wo to wu bye cebooloo (Kolose Shεen 4:10). W'a Tudunmɔɔ Pyεeri be tεge wu wo labye wu na (1 Pyεeri 5:13). Pyεeri Egilizi w'a wii na wee mu Marika ya wu wo Kilε Jozaama pu ta, bani wee w'a wu kalaa. Wu Girekii mεge ki ne Marika, ga mεge ka be ki bye wu na Heburuu jomɔ pu ni na Yohana. Wee w'a pe Kilε Jozaama pe ka.

We Jozaama Kitabu we kakana nunɔ

Piimu ne Yawutuu we, pee mu Marika ya pe Jozaama pe tun. P'a li shεε wεe na na Kilε Ja wu ne Yesu, Kilε wo sefεεε ti ne wemu ni ge. W'a ceepuuro lɔ na pye sipya, na ganha na wuyε pyi: Sipya Ja. W'a pa wu ba kapyenεε pyi sipyii mu, wu pu nunɔ wolo (Marika 10:45).

Jozaama Kitabu wu kafila nughɔyɔ

Marika 1:1-13 Yohana Batizelipye wo Kilε jomɔ yεε ni Yesu batizeli ni wu labye wu nɔkɔɔnrɔ.

Marika 1:14–8:30 Yesu ya labye wemu pye Galile fiige ki ni ge, Yesu ya li shε na: «Kilε saanra t'a tεnε yi na.» Le wu bi byi ge, lee be bi li shεε

can na: W'a yama fεε cuuηɔ, na jinaa kɔri yeege sipyii ni, na yu ni sefεεε ni. Ga sipyii bi puyε yegee wu keree na na: «We ná we di ηε sipya weke we?»

Marika 8:31–10:52 Kanhama pe pu da ba nɔ Yesu na Zheruzalemu ni ge, w'a pee kaa yu.

Marika 11:1–16:8 Yesu cewusana Zheruzalemu kabanuyo na.

Marika 16:9-20 Yesu ya ηε na foro xu ni, na wuyε she wu kalaapiire ta na.

Marika funηɔ wa mu be di li ce ba Oromε shen sɔrsii ηuηɔfɔɔ w'a yi jo we na: «Can na Kile Ja ye pyaa ki ηε we ná we.» (Marika 15:39).

*Yohana Batizelipye wo Kile jomɔ yeε
(Macoo 3:1-12; Luka 3:1-18; Yohana 1:19-28)*

¹ Kile Jozaama pe pu wa wu Ja Yesu Kirisa kaa yu ge, pu ηɔkɔɔnrɔ ti wa te.

² Kile tudunmɔɔ Ezayi ya li ka Yesu shizhaa na na:

«Li wii, n'a na tudunmɔ we tun ma ηahagbaa na wu ma koo li yàa yaha.»*

³ «Wu mujuu l'a fòro siwaga ki ni na:

«Yi Kafɔɔ wu koo li yàa!

Yi wu korogoo ki tii!»*

⁴ Mu Yohana bye siwaga ki ni, na Kile jomɔ pu yeε pyi sipyii pu mu na pu daajeηε jo pu jurumu wu na p'i batize, kɔnhɔ pu jurumu w'i yafa pu mu.

⁵ Zhude fiige ki beeri ni Zheruzalemu sheen beeri pu bi se Yohana yiri, na yeree pu jurumu wu na, na puyε kaan Yohana wu mu wu na batizeni Zhuruden Gba lohɔ ki ni.

* **1:2** Malaki 3:1 * **1:3** Ezayi 40:3

⁶ Yohana yε pyaa, jɔhɔyɔ shiire fàya yi bye wu na, sεεgε di jε wu yapɔgɔ. Kabeeye ni wegeye funjɔ sεrε, yee yi bye wu jɔlige.

⁷ W'a bi Kilε Kafila wu yu na: «We w'a ma nε kadugo ge, wee fanha k'a jεhε nε wogo na. Na leele, na wu tanhaya mεεrε bε sanha, nε yaa ni lee ni wε:

⁸ Nε yee batize lɔhɔ ni, ga wee na ba yi batize Fεfεεrε Munaa ni.»

*Yesu batizeli ni wu nɔwuuro
(Macoo 3:13-4:11; Luka 3:21-22; 4:1-13)*

⁹ Wee tuun wu ni a Yesu di ba na yiri Galile Nazaretɪ ni. A Yohana di wu batize Zhurudɛn Gba lɔhɔ ki ni.

¹⁰ Yesu na foro lɔhɔ ki ni, taapile ni a wu fugba wu jɔ ja k'a mugi, a Fεfεεrε Munaa di digi wu na, ba gbegbe shazhira jε wε.

¹¹ A mujuu la di foro fugba wu ni na: «Mu jε nε jidaan Ja, mu kaa ya dan nε ni tɛhɛnε baa.»

¹² Ba yee ya jo wε, a Fεfεεrε Munaa l'i gari ni Yesu ni siwaga ki ni.

¹³ A wu cabyaa kεlεε shishεεrε (40) pye siwaga ki ni, Shitaanni na wu taanna na wii. Wu bye yacoyo ninε ni, mεlεkεε di wu keree yari.

*Na Yesu yaha Galile ni
(Macoo 4:12-17; Luka 4:14-15)*

¹⁴ Yohana na le xɔ kaso wu ni, Yesu ya kari Galile fiige ki ni, na shε Kilε wo Jozaama pe yu wà,

¹⁵ na yu: «Tuun w'a nɔ, Kilε saanra t'a tεɛnε. Yi yere yi jurumu wu na, y'i dà Kilε Jozaama pu na!»

*Yesu kalaapiire nizhiilee pu yirigana
(Macoo 4:18-22; Luka 5:1-11)*

16 Caṇa ka na Yesu yaha wu na doroo Galile Gba wu ɲɔ ki na, a wu fyashaa shuun ɲa: Simɔ ni wu ceborona Andire. Jɔ pu bi waa gba lɔhɔ ki ni.

17 A Yesu di pu pye: «Yi taha na fɛni, di yi pye sipyii shavɛɛ.»

18 Taapile ni a p'i jɔlɔ pu yaha wà, na daha wu fɛni.

19 A wu shɛ ɲaha na jɛri, na Zebede wo jalaa shuun ɲa: Yakuba ni Yohana. Pu wo jɔlɔ pee di bi jooli pu kɔrɔgɔ funɲɔ ni.

20 Taapile ni a Yesu di pu yiri, a p'i pu to Zebede ni kapyebyii pu yaha kɔrɔgɔ ki ni, na daha wu fɛni.

*Yesu ya sipyii kalaa, na jina be kɔri Kapɛrinɔmɔ ni
(Luka 4:31-37)*

21 Lee kadugo na a Yesu ni wu kalaapiire t'i gari Kapɛrinɔmɔ kulo li ni. A Yesu di fɛnhɛ jé Kile-pɛɛɛɛ puga ki ni cadɛɛngɛ ki na, na sipyii pu kalaa.

22 A Yesu wo kalaa wu kangana l'i pu ɲaha wɔ xuuni, bani wu wo we, ni saliya karamɔgɔlɔ pu wo wu bye ninumɔ wɛ. Wu wo kalaa wu bi byi ni sefɛɛɛɛ ni.

23 Lee ya bi ná wa ta Kile-pɛɛɛɛ puga ki ni, jina na ɲɛ wu ni. A wee di xhuulo na jo:

24 «Naha mu di zhaa wèe fɛni wɛ, Yesu Nazaretɪ shɛn? M'a pa ba wù kyɛɛgi gɛ? Nɛ mu shi cɛ, Kile Fɛfɛɛɛ wo mu ɲɛ.»

25 A Yesu di din jina wu na, na wu pye: «Cari mayɛ na, m'a foro we ná we ni!»

26 A jina wu ná wu ɲahara saama na, na sipile wá, na foro wu ni.

27 A l'i bye kakanhana sipyii pu beɛri mu; fo pu na puyɛ yegee na: «Le be do? We ɲɛ kalaafomɔ dɛ!

Fanha ni we ná we ya yu ni jinaa ni, p'i wu ɲɔmɛɛ conɪ.»

²⁸ A Yesu mɛgɛ di wakaraa Galile fiige ki bɛɛri círi.

Yesu ya yama fɛɛ ɲɪɲɛɛmɛɛ cuunɔ
(Macoo 8:14-17; Luka 4:38-41)

²⁹ Ba Yesu ya foro yɛ Kilɛ-pɛɛɲɛ puga ki ni wɛ, a wu ni Yakuba ni Yohana di shɛ Simɔ ni Andire yɛ kaban.

³⁰ Lee di Simɔ yafezhɔ wu ta w'a sinnɛ ceefuuro keɲɛ ni. Ba Yesu ya nɔ wà yɛ wɛ, a p'i wee kaa jo wu mu.

³¹ A wu fulo wu na, na wu co wu keɲɛ na na yirige. A ceefuuro t'i wu yaha. A wu yìri, na pu keree yàa.

³² Ba caɲa k'a to wɛ, a sipyii p'i wá na ma wu mu ni yama fɛɛ tuuyo bɛɛri ni, ni jinaa wa piimu ni ge.

³³ A kulo li shɛɛn bɛɛri di ba binne kujɔɔ li ɲɔ na.

³⁴ Piimu p'a bi kanha yama tuuyo ɲɪɲɛɛyɛ keɲɛ ni ge, a Yesu di pee cuunɔ, na jinaa kɔri na yege sipyiiɲɛɛmɛɛ ni. Wu ya ta sɔɔ jinaa pu mu pu jo wɛ, bani pee ya wu shi cɛ.

Yesu ya Kilɛ Kafila jo Galile ni
(Luka 4:42-44)

³⁵ Kee caɲa ki ɲimuguro ɲisɔɔgbɔhɔ ki na, na kpɛɛngɛ ki ta ki sanha wo wɛ, a Yesu di yìri, na gari sipɔɲɔ ki xuu wa ni, na shɛ Kilɛ ɲɛɛri wà.

³⁶ A Simɔ ni wu kaafɛɛ di ganha na wu shaa.

³⁷ Ba p'a shɛ wu ɲa wɛ, na wu pye: «Sipyii pu bɛɛri p'a mu shaa.»

³⁸ A wu pu ɲɔ shɔ na: «Wù shɛ xuu watii ni, wù tàan kulogoo kii ni, kɔnhɔ di shɛ Kilɛ Kafila wu jo kee bɛ ni. Bani lee wuu na nɛ pa.»

³⁹ Lee na wu bi Kile Kafila wu yεε pyi Kile-pεεηε piyεye yi ni Galile fiige ki bεeri ni, na jinaa bε kəri, na yeege sipyii ni.

*Yesu ya togo fɔɔ wa cuuηɔ
(Macoo 8:1-4; Luka 5:12-16)*

⁴⁰ Cana ka, togo fɔɔ wa ya she nuguro sin wu fεε ni, na wu ηεeri, na jo: «Mu bu sɔɔ, go mu na já nε cuuηɔ.»

⁴¹ A wu ηinaara di jé Yesu ni. A wu keηε yeege, na gbɔn wu na, na jo: «Nε sɔɔ mu wu cuuηɔ!»

⁴² Taapile ni a togo k'i wu yaha, a wu juuηɔ.

⁴³ Lee kadugo na a Yesu di wu yaha kari, na yi jo waha xuuni wu mu na:

⁴⁴ «Kaseεεε yaha mayε na, ma ganha yaaga jo sipya nigin bε mu wε. Ga she mayε she saraya ηaha shɔɔnrivɔɔ wu na. Musa ya saraga kemu kaa jo ge, m'a kee wolo ma sicuumɔ pu da wuu na. Kee na ba li she na m'a cuuηɔ.»

⁴⁵ Ga, a we ná we di foro na kaan ηiini na doroo. A lee di Yesu pye wu ya já wuyε she sipyii na, kulo la shishiin ni wε, w'a yere sige ki ni, sipyii p'i se wu mu, na yiri kabaya yi bεeri na.

2

*Yesu ya ná kabanuxuyo shuun fɔɔ wa cuuηɔ
(Macoo 9:1-8; Luka 5:17-26)*

¹ Ba piiye ya ya toro wε, a Yesu di guri she Kaperinɔmɔ ni. A sipyiire t'i yi logo na puga wu wa.

² A sipyiηehemεε di ba binne, fo tayerege bε ya daa ali kuηɔɔ li bε ηɔ na wε. A Yesu di Kile Kafila jo pu mu.

³ Wee tuun wu ni a sipyii pii di ba ni ná kabanuxu-yo shuun fɔɔ wa ni. Wee na ɲɛ namaa shishɛɛɛɛ keye ni.

⁴ Sipyii pu ɲɛɛɛɛɛ keɲɛ ni pu ya já gbara Yesu na wɛ. Puga kemu ni wu ɲɛ ge, a p'i kee wo katanɔ ki lahala wu ɲuɲɔ na, na ná wu ni wu yasinneɛɛ ki tirige kee wege ki ni.

⁵ Ba Yesu ya pee wo n'a daa wu ɲa wɛ, na ná kabanuxuyo shuun fɔɔ wu pye: «Na ja, ma jurumu w'a yafa ma mu.»

⁶ Lee bi saliya karamɔgɔlɔɔ pii ta wà tiinne na, a pee di ganha na yu puyɛ funyɔ ni na:

⁷ «Naha na we ná we di yu le jogana le na wɛ? Kile mɛge we ya gyɛɛgi. Jɔgɔ wu d'a já jurumu yafa sipya mu ni Kile ye be wɛ?»

⁸ Taapile ni a Yesu di pu fungɔnyɔ ɛɛ, na jo: «Naha na ke fungɔngɔ ke tuugo d'a tigi yee funyɔ ni wɛ?»

⁹ Na ná kabanuxuyo shuun fɔɔ wu pye: «Ma jurumu w'a yafa ma mu.» kelee na wu pye: «Yiri m'a ma yasinneɛɛ ki lɔ, ma da ɲaari.» Lekɛ l'a faha wɛ?»

¹⁰ Ga, kɔnhɔ y'i li ɛɛ na Sipya Ja wu yaha ɲiɲɛ ki na, se wa wu ni w'a sipyii pu wo jurumu wu yafani pu mu.» A wu ná kabanuxuyo shuun fɔɔ wu pye:

¹¹ «Nɛ w'a jo mu, Yiri, m'a ma yasinneɛɛ ki lɔ m'a se puga!»

¹² Taapile ni a wu yiri, na wu yasinneɛɛ ki lɔ, na foro kari pu beɛri ɲii na. A l'i bye kakanhana pu mu xuuni fo pu na baraga tɛri Kile na, na yu: «Wèe sanha le ɲɔhɔ ɲa wɛ.»

*Yesu ya Levi yiri
(Macoo 9:9-13; Luka 5:27-32)*

¹³ Lee kadugo na a Yesu di foro na kari sanha Galile Gba wu ɲo ki na. A sipyiɲehemεε di gari wu yiri wà. A wu ganha na pu kalaa.

¹⁴ Na wu nidorogo yaha, a wu Alife ja Levi nidεεngε ɲa fanhafεε pu wari wu tashɔgɔ ki ni. A wu wu pye: «Taha na feni.» A Levi di yiri, na daha wu feni.

¹⁵ Lee kadugo na a Levi di ba Yesu yiri caɲa ka, na yalige niɲehεɲε yàa wu mu, a wu gari wà. Na wu yaha wu na li Levi kaban, a fanhafεε wari shɔvεε, ni jurumupyii niɲehemεε piitiilee bε di ba diin na li ni Yesu, ni wu kalaapiire ti ni. Bani sipyiɲehemεε pu bi taha wu feni.

¹⁶ Farizhεεn ni saliya karamɔgɔɔɔ p'a Yesu ɲa wu na li ni jurumupyii, ni fanhafεε wari shɔvεε pu ni ge, a p'i ganha na wu kalaapiire ti pyi: «Naha na we di li ni fanhafεε wari shɔvεε ni jurumupyii piitiilee bε ni wε?»

¹⁷ Tuun wemu ni Yesu ya yee logo ge, a wu pu pye: «Sicuumɔ fεε mago ɲε wεrε fɔɔ na wε, fo yama fεε. Sipyii piimu p'a tii ge, nε ta pa di ba pee yiri wε, fo jurumupyii.»

*Kalaa nivomɔ ni kalaa nilε keree
(Macoo 9:14-15; Luka 5:33-35)*

¹⁸ Tuun wa ni Yohana Batizelipye wo kalaapiire te, ni Farizhεεn wo kalaapiire ti bi suun leni na bε ni Yawutuu pu wo kalεgεε ki ni. Na pu yaha lee na a sipyii pii di ba Yesu yege caɲa ka na: «Yohana Batizelipye wo kalaapiire ti fara Farizhεεn pu na, pee ya suun leni, mu wo kalaapiire t'i ya suun leni wε. Naha na wε?»

¹⁹ A Yesu di pu ɲo shɔ na: «Nε ɲε ba cenabun poo ɲε wε. Cekaanra tuun ni, cenabun poo kaafεε

na já suun le, na cenabun poo wu yaha ni pu ni shiizhan ge? Bada! Na pu ni cenabun poo wu yaha shiizhan, pu da já suun le we.

²⁰ Caya ya wa ma, cenabun poo wu na ba sho pu na. Yee caya yi ba no, pu be na da suun leni.

*Nε wo kalaa wu ya yaa na wuregi kalaale ni we.
(Macoo 9:16-17; Luka 5:36-39)*

²¹ «Wa shishiin da ga favono tara falege na we. Lee bu bye, favono li na nilege ki kile zheengi, kee tashengege ki na bele xuuni.

²² Wa shishiin da ga duvenfomɔ le foroyo* nilaye ni we. Lee bu bye, duven wu na foroyo yi sheengi, duven we ni foroyo yi beeri na gyeege. Ga duvenfomɔ w'a leni foroyo nivoyo ni.»

*Yesu ya yemu jo cadeenge ki shizhaa na ge
(Macoo 12:1-8; Luka 6:1-5)*

²³ Yesu ya pa doroo shinma kereye ya te ni cadeenge ka na. A wu kalaapiire ti nidorowuu di koo li no shinma seye ya kon.

²⁴ A Farizheen p'i Yesu pye: «Li wii, kaa lemu ya yaa li pye cadeenge ni we, jaha na mu wo kalaapiire t'i lee pyi we?».

²⁵ A Yesu di pu pye: «Tuun wemu ni xuugo ya pa saannaa Dawuda ni wu tahama-nohomɔ pu ta, na pu ta yalige je pu mu-i ge, w'a lemu pye ge, yee sanha lee kalaa ja bada-e ge?»

²⁶ Jegana lemu na w'a je Kile-peenge puga ki ni, saraya jaha shonrivεε nunofɔɔ Abiyatari wo tuun wu ni ge, buuri we p'a wo na gaan Kile mu ge, na

* **2:22 Foroyo:** Yee je seye kashaya yemu y'a yaa lɔhoɔ tuuyo beeri le kaa na ge.

yee buuri nyuɔ ya lɔ na li, na ya kan wu tahama-nɔhɔmɔɔ pu bɛ mu. Na ta watii bi wee buuri we li wɛ, ni saraya naha shɔɔnrivɛɛ yɛ bɛ wɛ. Ta yee sanha lee kalaa wɛ?»

²⁷ Lee kadugo na a Yesu di pu pye: «Sipya wuu na cadɛɛngɛ k'a pye; sipya ya ta pye cadɛɛngɛ ki wuu na wɛ.

²⁸ Lee wuu na Sipya Ja wu nyɛ cadɛɛngɛ ki bɛ Kafɔɔ.»

3

*Yesu ya ná kewaga fɔɔ wa cuunɔ cadɛɛngɛ ka ni
(Macao 12:9-14; Luka 6:6-11)*

¹ Cana ka, Yesu ya jé sanha Kilɛ-pɛɛnyɛ puga ka ni. Ná wa bɛ di nyɛ wà wu kenɛ ke na waha.

² A p'i ganha na Yesu kasɛri, na wu wii, wu bu da wu na da we ná we cuunɔ cadɛɛngɛ ni, kɔnhɔ p'i kanunɔ ta di wu tɔɔgɔ le.

³ A Yesu di ná kewaga fɔɔ wu pye: «Yiri yere sipyii pu niɛ ni!»

⁴ Lee kadugo na a wu pu pye: «L'a saha na kasaana pye cadɛɛngɛ ni laa, na kakuunɔ pye? Na sipya shɔ laa, na wu gbo? Lɛkɛ l'a saha wɛ?» A p'i fɛhɛ.

⁵ A Yesu loyire wo di ganha na pu wii. A pu niwewaa l'i wu yatɛnyɛ gbo. A wu ná wu pye: «Ma kenɛ ki sanha.» A wu ki sanha; a wu kenɛ k'i juunɔ.

⁶ Taapile ni a Farizhɛɛn ni Hɛrɔdi wo sipyii p'i foro na shɛ puyɛ na, kɔnhɔ p'i gbogana sha Yesu na.

Yesu ya sipyii kalaa, na yama fɛɛ cuunɔ

⁷ Lee kadugo na a Yesu ni wu kalaapiire t'i yiri na kari Galile Gba wu nyɔ ki na. A sipyiɛhɛmɛɛ di

daha wu feni: pii ya ỳri Galile fiige ki ni, ni Zhude fiige ke,

⁸ ni Zheruzalemu kulo le, ni Idumə fiige ke, ni Zhurudən Gba kadugo ỳri sipyii p'a, ni Tiiri ni Sidən kulogoo ni pu kabanuyo kulogoo. A sipyiηehemεε di Yesu kapyegeee kaa logo, na she wu ỳri.

⁹ A Yesu di wu kalaapiire ti pye na pu kərəgə ka yaha wu mu, kənhə sipyiire ti ganha wu cənri wε.

¹⁰ W'a bi sipyiηehemεε cuηə. Lee na yama fεε pu bεeri ya gburogi, kənhə p'i gbən wu na.

¹¹ Ba jinaa p'a wu ηaa wε, na ganha na dun wu nahagbaa na, na xhuulo na yu: «Kile Ja mu ηε.»

¹² A wu sii yi jo na waha pu mu xuuni, na wee ηε sipya wemu ge, na pu ganha bu yee jo wa shishiin bε mu wε.

*Yesu ya tudunməə kε ni shuun ηaha bulo
(Macoo 10:1-4; Luka 6:12-16)*

¹³ Lee kadugo na a Yesu di dugi faaboboηə ka na, na wu ηidaan sipyii yiri. A p'i she wu ỳri.

¹⁴ A wu kε ni shuun ηaha bulo na yaha wuyε mu, na pee pye wu Tudunməə, na pee tun na pu she Kile Kafila wu jo,

¹⁵ na fanha kan pu mu, p'a jinaa kəri p'a yeege sipyii ni.

¹⁶ Kε ni shuun wu ηaha w'a bulo ge, pee mεyε yi wa ye: Simə (A Yesu di wee mεge ηeri «Pyeri»),

¹⁷ ni Zebede jalaa shuun: Yakuba ni Yohana (A Yesu di pee mεyε ηeri «Bonerijεzi» lee kəri ηε «Pu ηε ba Kile-selεηεε ηε wε»),

18 ni Andire, ni Filipe, ni Batelemi, ni Macoo, ni Tomasi, ni Alife ja Yakuba, ni Tade, ni Simo wemu wu bi bye Zelotilee kurunjo ki ni ge,

19 ni Zhuda Isikariyoti, wee w'a pa Yesu le kenje ni.

Yesu puga shɛɛn pii ya shɛ wu fɛni

20 Lee kadugo na a Yesu di ba puga. A sipyii p'i guri puyɛ pinnɛ, fo wu ni wu kalaapiire ti ya ja talige ta wɛ.

21 Ba wu puga shɛɛn pii ya yee logo wɛ, na jo na: «Wu nunmuu je wɛ.» Na gari wu fɛni di zhe jo.

Yesu ya wu tɔɔgɔ levɛɛ no sho

(Macao 12:22-32; Luka 11:14-23; 12:10)

22 Saliya karamogalɔɔ piimu p'a yiri Zheruzalɛmu ni ge, a pee di jo: «Belizebuli wu je wu ni. Jinaa nunɔfɔɔ fanha ni, w'a jinaa pu kori.»

23 Ba p'a yee jo wɛ, a Yesu di pu yiri, na le talenɛ le jo pu mu na: «Dii Shitaanni wa di da ja Shitaanni wa kori wɛ?

24 Saanra beeri t'a yiri tiyɛ kaa na ge, tee na gyɛɛgi.

25 Puga beeri sipyii p'a yiri puyɛ kaa na ge, pee na gyɛɛgi.

26 Ga Shitaanni bu yiri wuyɛ kaa na, wu saanra t'a taa, tee na gyɛɛgi. Wu saanra ti na xho.

27 Wa na ja je fanhanɛhɛnɛ fɔɔ puga, di wu yanmuyɔ kuu, na ta ma ya fɛnhɛ wu pɔ-ɛ ya? Ga ma bu wu pɔ, ma na ja puga ki yanmuyɔ yi kuu.

28 Can na, n'a da yi jo yi mu, sipyii pu wo jurumu we, ni pu Kile mekyɛgɛrɛ ti beeri na ja yafa pu mu.

29 Ga wa bu Fεfεεε Munaa li mεge kyεεgi, lee da yafa weefɔɔ mu wε. Weefɔɔ na gori yaha ni wee jurumu tεhεnε baa wo wu ni.»

30 Yesu ya yee jo, bani p'a jo na: «Jina wu wa wu ni.»

*Jɔgɔ yε pu jε Yesu nu ni wu cebooloo pu wε?
(Macoo 12:46-50; Luka 8:19-21)*

31 Na Yesu yaha kee puga ki ni, a wu nu ni wu ceboronamaa p'i ba, na ba yere kadaan li na, na wa tun wu Yesu yiri.

32 Sipyijεhεmεε pu bi tiin na Yesu maha. A p'i wu pye: «Ma nu we ni ma ceboronamaa pu wa kpεengε ke na. P'a ma shaa.»

33 A Yesu di pu pye: «Jɔgɔ yε pu jε nε nu ni nε ceboronamaa pu wε?»

34 Lee kadugo na a wu wu tãan sipyitiinyε yi wii na jo: «Nε nu ni nε ceboronamaa pu piiri naha.

35 Sipyaa sipya w'a Kilε jidaan pyi ge, wee wu jε nε ceborona, ni nε ceboroshɔ, ni nε nu.»

4

*Talenε lemu l'a jo nuguro ta shizhaa na ge
(Macoo 13:1-9; Luka 8:4-8)*

1 A Yesu di ba guri shε sanha Galile Gba wu jɔ ki na, a sipyii p'i ganha na se na binneε, a wu pu jɔ kɔn na galaa. A sipyijεhεmεε di ba binneε, na wu maha fo w'a jé tiin kɔrɔgɔ ka ni. Kee kɔrɔgɔ k'a bye lɔhɔ ki ni; sipyiiire ti bεeri di jε kpεengε ki na gba wu jɔ ki na.

2 W'a bi pu kalaa kapεhεnεε ni, ni talenεε ni. A wu yi jo pu mu wu kalaa wu ni na:

³ «Yi ye logo, caɲa ka ná wa ya foro na kari wu tɛgɛ ni di zhɛ wu alikama shi wá fenɛ shi wagana na.

⁴ Na wu yaha wu na wee nuguzhi wu waa, a wu nuguro ta di do koo ni tɛgɛ ki ɲɔ na. A shazhɛɛɛ di ba tee ɲɔ.

⁵ A ta di do faaga ɲuɲɔ ni pogoo kii ni. A tee di wɛri fin, bani ɲɔɲɛɛɛɛ bye wà wɛ.

⁶ Ba caya y'a pa yeree wɛ, a t'i fanhaɲa, na waha, bani nire tatii bye ti na wɛ.

⁷ A nuguro ta di do xhuyo niɲɛ ni. A xhuyo y'i ganha na lɛgi, na ba ti co, na tili, a t'i bye ti ya nagoo pye wɛ.

⁸ A nuguro ta di do ɲijenɛ na. A tee di fin, na lɛ, na pya le. Pile la ma pyaa kelɛɛ taanri (30) pye; la ma kelɛɛ gbaara (60) pye, la ma xhuu nigin (100) pye.»

⁹ A Yesu di pu pye: «Wemu na logo ge, wu logo dɛ!»

*Yesu talenɛɛ ki kajuu ɲuɲɔ
(Macao 13:10-17; Luka 8:9-10)*

¹⁰ Tuun wemu ni Yesu ya pa laha sipyiɲɛhɛmɛɛ pu tàan ge, pii p'a tee pye ni wu ni na fara wu kalaapiire kɛ ni shuun wu na ge, a pee di wu yege talenɛɛ ki kɔri na.

¹¹ A wu pu pye: «Yee ya Kile saanra niɲmɔhɔɔ ti cɛmɛ pu bɛɛri ta. Ga sipyii pusamaa kunni, ti keree ki bɛɛri w'a yu pu mu talenɛɛ ni,

¹² kɔnhɔ:
 ⤵P'i já wii xuuni,
 ga p'i ganha bu yaaga ɲa wɛ.
 P'i já niwegee shan xuuni,
 ga p'i ganha bu yi ɲaha cɛ wɛ.

Lee kaa bε wε, pu na guri ba Kilε mu,
w'a pu jurumu wu yafa pu mu.»*

*Yesu ya nuguro ti wo talenε li kóri jo
(Macoo 13:18-23; Luka 8:11-15)*

¹³ Lee kadugo na a Yesu di pu pye: «Yee ya le talenε le cε-ε ya? Yee na ba talenεε kisaŋaa bεeri cε dii wε?

¹⁴ Nuguzhi wavɔɔ we, Kilε jomɔ w'a nuri.

¹⁵ Sipyii pii di jε ba koo jɔ jε wε, jomɔ pa na nugi wee xuu we ni. Pee na pu logo, Shitaanni na ba taapile ni, na ba pee jomɔ pe ninugumɔ wolo pu funyɔ ni.

¹⁶ Wee cogo wu na faaga wo nuguro ti jε piimu ge, pee na jomɔ pu logo, na dà pu na tɔvuyo na ni fundanga ni.

¹⁷ Ga nire di jε pu na wε, pu da mɔ wε. Lee wuu na cɔnrɔmɔ bu nɔ pu na, leeshin sipyii ba pu kana pee jomɔ pe wuu na, taapile ni pu juyɔ na gyεεgi.

¹⁸ Piimu pu jε ba xhuyo niŋε wuu pu jε-ε ge, pee na jomɔ pu logo,

¹⁹ ga ke koŋɔ ke wo funzhakeree, ni naafuu la piinŋε, ni keree kii bε wo la na pu cɔnri pu funyɔ ni, fo pu da nagoo pye wε.

²⁰ Nijenε wuu pu jε piimu ge, pee na pu logo, na pu co, na nagoo pye. Pile la ma bye kelεε taanri (30), la jε kelεε gbaara (60), la jε xhuu nigin (100).»

*Talenε lemu l'a jo sokinna shizhaa na ge
(Luka 8:16-18)*

²¹ Lee kadugo na a Yesu di pu pye: «Wa bu sokinna le, m'a cεε shigile wu juyɔ ni laa, m'a wu

* **4:12** Ezayi 6:9

le karaga nõhõ ni? Ta yaaga juuõ ni be ma ma wu taha we?

²² Yaaga beeri k'a ñmõhõ ge, ki na ba foro kpeenge na, kaa kaa l'a ñmõhõ ge, sipyii beeri na ba lee ce.

²³ Wemu na logo ge, wu logo de.»

²⁴ A Yesu di guri li she pu na na: «Ye y'a nuri ge, y'a yie kaseri yee na. Yaaga kemu ni yee wa sipyii pu wo daanna wu pyi ge, kee yaaga ke ninuõ ni yeeye pyaa be wo daanna wa da ba bye, na la fara yee mu.

²⁵ La ñe wemu mu ge, la na gan wee mu. Ga la ñe wemu mu we, ali nifenhene lemu be li ñe wu mu ge, li be na zhõ wu na.»

Talene lemu l'ajo yeme nivinme pu shizhaa na ge

²⁶ A Yesu di pu pye sanha: «Kile wo saanra te ya foro kaa lemu feni ge, li le. Ná wa w'a yeme nugi wu kereye ni.

²⁷ W'a ñmunõõ piige la, w'a yeree na caña xuu la, yeme pu na viin puye mu, na le, na ta wu ya yaaga ce pu keree ni we.

²⁸ Pile li ma fin na foro ñiñe ki ni, na ba shiceñe yeege, kee na ba sege pye. Sege ki na ba pya le xuuni.

²⁹ Ki ba le, ná wu ma foro, na ki kõn ni wu ñmõõ ni, bani yalõõõ ti lõduun w'a nõ.»

Yesu ya talene la jo mutaridi pile shizhaa na (Maco 13:31-32,34; Luka 13:18-19)

³⁰ A Yesu di pu pye sanha: «Wèe na já Kile saanra ti taanna ni ñaha ni we? Wù na talene leke taga ti kaa jo we?

31 T'a foro mutaridi pile feni. Ma ba da li nugi niñe na, l'a cère foro niñe ke yashi we sama bæeri tàan.

32 Ga li bu nugi xɔ, l'a fin, na beɛ na toro naxhoo wu tiye yi saya bæeri tàan. L'a gegbɔyɔ yeege, fo shazhæere na já shiire tagi yemu ni me ni ge.»

33 Yesu bi sipyii pu kalaa, ni kii talenɛɛ kii tuuyo niñehɛye ni, pu na já kiimu logo, p'i ki naha ce ge.

34 Wu bi yu ni pu ni talene baa we, ga wu ni wu kalaapiire ti bu bye puyɛ na, w'a kee talenɛɛ ki bæeri kɔri jo pu mu.

*Yesu ya kafɛɛgbɔhɔ ka yerenɛ
(Macao 8:23-27; Luka 8:22-25)*

35 Kee canuɔ ki yakɔɔ, a Yesu di wu kalaapiire ti pye: «Wù she gba wu kadugo.»

36 A p'i sipyiire ti yaha kari. Yesu bye kɔrɔɔ kemu ni ge, a wu kalaapiire t'i gari kee ni ni wu ni. A kɔrɔyɔ ya be di binne kari ni wu ni.

37 A kafɛɛgbɔhɔ ka di yiri, a lokuruyo y'i ganha na dun kɔrɔɔ ki funɔ ni, fo na zhaa di ki ni lɔhɔ na.

38 Yesu bi bye na nmunɔ, kɔrɔɔ ki kadugo yiri, na wu nuɔ taha nuɔdahaɔa ka na. A wu kalaapiire t'i wu ne, na wu pye: «Wù Karamɔɔ, wù na da gori lɔhɔ ni, mu wa lee wii kaa-i ge?»

39 A Yesu di ne, na seɛ kafɛɛge ke ni lokuruyo yi na, na jo: «Yi yere!» Taapile ni a kafɛɛge ke ni lokuruyo yi be di yere. A tunmɔ pu bæeri di yere.

40 Lee kadugo na a Yesu di wu kalaapiire ti pye: «Naha na yee di fyagi me we? Naha na n'a daa di sanha sii pye yee mu-i we?»

⁴¹ Ga, a p'i fya xuuni na ganha na puyε pyi: «We ná we d'a sii jɔgɔ wε? Kafεεγε ni lɔhɔ bε na wu jɔmεε conɪ.»

5

*Yesu ya jinaa kɔri yeege ná wa ni
(Macoo 8:28-34; Luka 8:26-39)*

¹ Lee kadugo na a Yesu ni wu kalaapiire t'i nɔ Galile Gba wu kadugo yíri Gerasa fiige ki ni.

² Ba Yesu ya foro yε kɔrɔgɔ ki ni wε, taapile ni a ná wa di foro faxhuu wu ni, jinaa na jε wu ni, na ba wu jɔnɔ cɪri.

³ Wee ná we tatεεngε ki bye faxhuu. Wa shishiin bε bi da já wu pɔ nige wε, ni tɔɔrɔ shɔnhɔyɔ bε ni wε.

⁴ P'a shɔnhɔyɔ taga wu pɔ tεεγεε nijehεηεε ni, na biriye le wu tɔɔyɔ na. Ga w'a shɔnhɔyɔ yi kɔn, na biriye yi bε kɔn wolo tɔɔyɔ yi na. Wa shishiin bi da já wu yereηε wε.

⁵ Caɲa fara piige na, wu ma jaari gbee faxhuu we ni, ni yaya na, na xhuulo, na wuyε jɔgɔ ni faaya ni.

⁶ A wu Yesu ja, na wu yaha taliige ni, na baa na she nuguro sin wu fεε ni,

⁷ na jo ni mujuugbɔɔ ni na: «Naha m'a zhaa ne feni wε, Kile-gbɔtabaaga Ja, Yesu? N'a ma jaeri, Kile wuu na ma ganha bu na kyεεgi wε!

⁸ W'a pee jo, bani Yesu ya jo na jina wu wu foro wee ná wu ni.»

⁹ Wee tuun wu ni a Yesu di wu yege na: «Dii mu mege di jε wε?» A wu wu jɔ shɔ na: «Ne mege jε <Wée Ya Nεhε,>» bani jinaa nijehεmεε pu bi jé wu ni.

10 A jinaa p'i wu jεeri xuuni, na wu ganha da pee kɔri yeege fiige ki ni wε.

11 Lee bi shaagbaga nijenε ka ta ki na naha yaŋa ki kabanugo.

12 Wee tuun wu ni a jinaa p'i Yesu jεeri na: «Wù yaha wù shε jé pii shaalaa pii ni.»

13 A wu sɔɔ, taapile ni a jinaa p'i foro ná wu ni, na shε jé shaalaa pu ni. A shaagbaga k'i gburogi, na digi yaŋa gologoloyo yi ni, na jé gba lɔhɔ ki ni, na xhu. Pee shaalaa p'a bi shε kabɔfonɔɔ shuun (2.000) feni.

14 A pee shaanahamaa p'i baa kari, na shε yee paari kanha ki ni, ni sitiinmεε pu mu. A sipyii p'i foro, na shε lee nibyii li wii.

15 P'a nɔ Yesu na ge, a p'i wee ná wu nidεengε ja, jinajehεmεε pu bye wemu ni ge. Fàya yi bye wu na, wu d'a cuunɔ. A p'i fya.

16 Le l'a pye jinaa sipya we, ni pii shaalaa pii shizhaa na ge, lee ya pye piimu jii na ge, a pee di lee paari pu mu.

17 Wee tuun wu ni a p'i ganha na Yesu jεeri na wu foro pu wo fiige ki ni.

18 Yesu nijewo kɔrɔɔ ki ni, jinaa pu bye ná wemu ni ge, a wee di wu jεeri na wu bi da já binne ni wu ni.

19 Yesu ya ta sɔɔ wε, ga na li shε wu na na: «Ta se puga! Kafɔ Kile ya juŋɔ jaari ma na, na kagbɔhɔɔ kiimu bεeri pye ma mu ge, m'a shε kee paari ma puga shεen pu mu!»

20 A we ná we di gari. Yesu ya kagbɔhɔɔ kiimu bεeri pye wu mu ge, na shε kee paari Dekapoli fiige ki ni. A l'i bye kakanhana ki logovεε pu bεeri mu.

Yesu wa cee wa cuunɔ, na Zhayirusi poro nix-hugo ne

(Macoo 9:18-26; Luka 8:40-56)

²¹ A Yesu di guri kɔrɔgɔ ki ni, na pa ke ki kabanugo ki na. Na wu yaha gba lɔhɔ ki nɔ na, a sipyiɲehemɛɛ di ba binne wu fɛɛ ni.

²² Ayiwa a Kile-pɛɛɲɛ puga ɲuɲɔfɔɔ wa di ba, wee mɛge ne Zhayirusi. Ba w'a Yesu ɲa tuun wemu ni we, na she nuguro sin wu fɛɛ ni,

²³ na wu ɲɛɛri saama na na: «Na poro fuceɛɛɛ l'a taxuyo shaa. N'a ma ɲɛɛri, pa ma keɲɛ taha wu na, kɔnhɔ wu shɔ, wu bye ɲi na.»

²⁴ A Yesu di binne kari ni wu ni.

A sipyiɲehemɛɛ di daha wu fɛni, na wu cɔnri.

²⁵ Lee bi cee wa be ta wà shishan na woni wu fɛni fo yee ke ni shuun.

²⁶ W'a bi kanha xuuni webyii niɲehemɛɛ keɲɛ ni. Wu keɲɛ yara beɛri ya xɔ na yama pu ta pu sanha bɔrɔ we, fo pusama na denri.

²⁷ A wu Yesu kaa logo, na ba sipyii pu te ni Yesu kadugo yiri, na ba gbɔn wu fadenɛ na.

²⁸ Bani wu bi wu funɲɔ kɔɔn na: «Ne bu já ta kpɔn ye wu fadenɛ ke na, ne na juunɔ.»

²⁹ Taapile ni a wu shishan p'i yere, a wu li ce wu cére ti na, na wee ya cuunɔ.

³⁰ Taapile ni a Yesu di li ce wuyɛ ni na sefɛɛɛ ta t'a foro wee ni. A wu ɲmahana ɲɛri sipyii pu niɲɛ ni, na jo: «Jɔgɔ w'a kpɔn ne fadenɛ ke na we?»

³¹ A wu kalaapiire t'i wu nɔ shɔ na: «Mu ɲaha ne sipyiire ti ni t'a mu cɔnri, na yegee sanha na jɔgɔ w'a kpɔn ma na we?»

³² Ga, a Yesu di ganha na wu tàan sipyii pu wii, kɔnhɔ wu lee pyevɔɔ ɲa.

33 Kaa le l'a pye wee cee wu na ge, wuyε pyaa bi lee ce. A wu fya na jεε, na ba nuguro sin Yesu fεε ni, na yi bεeri fiinne jo wu mu.

34 Ga, a Yesu di wu pye: «Na poro, ma n'a daa w'a ma shō. Ta se jaɲɲε na! M'a shō ma kanhama pu na!»

35 Na Yesu yaha pee jomō pu na, a sipyii pii di ba na yiri Kile-pεεɲε puga ɲuɲɔfō wu kaban, na ba wu pye: «Ma poro fucεεε l'a xu. Naha na ma sanha d'a navunɲō peε Karamōgō wu na wε?»

36 Ga Yesu ya ta naha taga pee jomō pu yiri wε, a wu Zhayirusi pye: «Ma ganha da vya wε; dà ye ne na.»

37 W'a ta sō wa shishiin be wu pinne ni wu ni wε, fo Pyεeri, ni Yakuba, ni wu ceborona Yohana.

38 A p'i nō Kile-pεεɲε puga ɲuɲɔfō wu kaban. A Yesu di tunmō pu ta p'a peε. Sipyiɲεhemεε pu bye wà, na mehεε suu, na sipyaa waa.

39 A wu jé puga ki ni na pu pye: «Naha na yee di mehεε suu, na pe tunmō pe bεeri pyi wε? Pya wu ya ta xu wε, w'a ηmunō.»

40 A p'i ganha na wu la wo.

Wee tuun wu ni a wu pu bεeri yeege kpεεngε ki na. Porofō wu bye puga kemu ni ge, wu ni porofō wu to we, ni wu nu we, ni wu wo kalaapiire taanri we, a pee di binne jé wà.

41 A wu fucεεε li co li keɲε na na jo: «Talita kumi!» lee kōri ɲε: «Fucεεε, ne w'a ma pye mu, yiri!»

42 Taapile ni a fucεεε l'i yiri na jaari. Li yee wa bye ke ni shuun. A lee di bye kakanhana pu mu fo xuuni.

⁴³ Ga, a Yesu di yi jo waha pu mu, kɔnhɔ wa shishiin ganha bu li cɛ wɛ. Lee kadugo na a wu pu pye na pu yalige kan li mu.

6

*Nazarɛti shɛɛn ya dɔ Yesu na wɛ
(Macao 13:53-58; Luka 4:16-30)*

¹ Lee kadugo na a Yesu di foro wee xuu wu ni, kulo lemu ni w'a lɛ ge, na shɛ wà. A wu kalaapiire t'i binne ni wu ni.

² Ba cadɛɛngɛ k'a pa nɔ wɛ, a wu shɛ jɛ cadɛɛngɛ k'a pa nɔ wɛ, a wu shɛ jɛ Kilɛ-pɛɛɛɛ puga ki ni, na nɔ co na sipyii pu kalaa. A sipyiiɛhɛmɛɛ di wu kafila wu logo, a l'i bye pu mu kakanhana.

A p'i ganha na yu na: «Mii we d'a kii keree kii ta wɛ? Te fungɔngɔ fɛɛɛ te t'a kan wu mu ge, tee nɛ naha wɛ? Kii kakanhanɔaa kii di wa byi wu mu dii wɛ?»

³ Ta wu nɛ mɛ Mariyama ja mɛnizhe wu wɛ? Go wu ceboronamaa pu wa Yakuba, ni Zhose, ni Zhude, ni Simɔ. Go wu ceboroshaa pu wa naha wèe mu.» Kii keree kii k'a li pye, pu ya dɔ Yesu na wɛ.

⁴ Ga, a Yesu di pu pye: «Kilɛ tudunmɔ ya pɛɛɛ taa xuu bɛɛri ni, fo wuyɛ pyaa kulo, ni wu cebooloo niɛ ni, ni wuyɛ pyaa puga.»

⁵ Wu ya ta já kakanhana latii pye wà wɛ, fo na wu kenɛ yɛ taha yama fɛɛ nigin nigin wa na, na pee cuunɔ.

⁶ Pu na pye pu ya dɔ wu na wɛ, a lee di wu fo.

*Yesu ya wu kalaapiire kɛ ni shuun wu tun
(Macao 10:5-15; Luka 9:1-6)*

Lee kadugo na a Yesu di gari na she sipyii kalaa kabanugo kulogoo ki ni.

⁷ A wu wu kalaapiire ke ni shuun wu yiri, na pu tun shuun shuun, na fanha kan pu mu jinaa na.

⁸ A wu te tuduro te jo pu mu na: «Yi ba gaanji, yi ganha bu yaaga katii lo we, fo publiin ye. Yi ganha bu yalige lo we, kelee kusheyerere we, yi ganha bu waripyaa lo we!»

⁹ Y'i tanhaya le, ga yi ganha bu fadeye shuun le we.»

¹⁰ A wu pu pye: «Yi bu je puga beeri ni kulo lemu ni, y'i diin wa fo yi kariduun bu she na.»

¹¹ Xuu wa sheen bu zhe pu da yi tirige we, kelee pu ya yi jomlo logo we, yi ba fdro y'i yi tayo gbazhenhe jahara wo wa. Lee na ba bye seeri kaa pu feni.»

¹² A kalaapiire t'i she Kile Kafila wu jo na sipyii pu daburaje jo pu jurumu wu na.

¹³ P'a jinanehemee kori yeege sipyiire ti ni, na sinme tire yama fee njanehemee na, na pu cuunjo.

*Herodi hakili ya wuregi
(Macao 14:1-2; Luka 9:7-9)*

¹⁴ Saannaa Herodi ya Yesu kaa logo, bani wu mege ki bi foro xuu wu beeri ni. Pii bi yu na: «Yohana Batizelipye w'a ne na foro xu ni. Lee l'a wu pye wu na jani kii kakanhanjaa kii na.»

¹⁵ Pii bi yu na: «Kile tudunmoo Eli wu ne wii.» Pii be di yu na: «Kile tudunmoo watii wu ne wii, ba taashiine li wo Kile tudunmoo pu ne we.»

¹⁶ Ba Herodi ya yee logo tuun wemu ni we, na jo: «Yohana wu ne wii, ne pu pye p'a wemu wo nujo kon ge. W'a ne na foro xu ni.»

*Yohana Batizelipye xugana
(Macoo 14:3-12)*

¹⁷ Yi li cε na Hεrɔdi ye pyaa k'a tuduro tun na pu Yohana co, p'i shɔnhɔyɔ le wu na pu le kaso ni, wu ceborona Filipe shɔ Hεrɔjasi wuu na. Lee bi wu ta w'a wee cee wu leɲε

¹⁸ Bani Yohana bi li shεε wu na na: «Li ya ta saha mu wu ma ceborona shɔ leɲε wε.»

¹⁹ A Hεrɔjasi luu di yiri xuuni Yohana tɔan, na giin di wu gbo, ga Hεrɔdi wuu na wu bi da jɔ wu gbo wε.

²⁰ Hεrɔdi bi fyagi Yohana na, bani w'a bi li cε na zɔsaama fɔɔ ni fεfεεε sipya wu ɲε wii. A wu wu mara xuuni. Yohana ba yu, wu jomɔ pu ma Hεrɔdi zɔ wu wuregi, ga lee bε na, l'a bi taan wu ni, w'a wu jomɔ nuri.

²¹ Ga Hεrɔjasi ya pa cazaɲa ka ta: Hεrɔdi cazege caɲa ka shi na, saan w'a yalige pye wu fanhagbɔhɔ ki sipyii, ni wu sɔrɔsii ɲuɲɔfεε, ni Galile sipyigbɔɔ pu mu.

²² A Hεrɔjasi poro fuceεεε l'i jé wà, na xhɔnhɔ. A lee di daan Hεrɔdi ni wu sipyiyirilee pu ni. Lee wuu na a saan wu fuceεεε li pye: «Yaaga yaaga kaa li ɲε ma na ge, ki kaa jo na mu, di kee kan ma mu.»

²³ A wu gaa na li pye: «Ma bu yaaga yaaga sha nε mu, nε na kee kan ma mu, ali na saanra te taaga ke bε.»

²⁴ A fuceεεε l'i foro, na she li nu wu yege na: «Di ɲaha ɲεeri wε?» A nu wu li ɲɔ shɔ na: «Yohana Batizelipye ɲuɲɔ.»

²⁵ Taapile ni a fuceεεε l'i gari tɔvuyo na saan wu yiri, na she wu pye: «Nε funɲɔ ki wa, m'a Yohana

Batizelipye ɲuŋɔ taha yaaga ka na nime, ma kan na mu.»

²⁶ A lee di saan wu ɲaha tanha fo xuuni. Ga na wu yaha w'a kàa na xɔ wu sipiyirilee pu ɲii na, wu ya já li she we.

²⁷ Taapile ni a wu sɔrɔsi nigin wa tun, na wu she ba ni Yohana ɲuŋmuu ni. A wee sɔrɔsi wu foro kari kaso gbaha ki ni, na she Yohana ɲuŋɔ ki kɔn,

²⁸ na ba ni ɲuŋɔ ki ni na ki taha yaaga ka na, na pa gan fuceere li mu, a l'i she ki kan li nu wu mu.

²⁹ Ba Yohana kalaapiire t'a yee logo we, a t'i she wu nixhugo ki lɔ na she le faɲa ni.

*Yesu ya yalige kan sipyii kabɔfoŋɔɔ kaguro mu
(Macoo 14:13-21; Luka 9:10-17; Yohana 6:1-14)*

³⁰ Ayiwa, Yesu bi Tudunmɔɔ piimu tun ge, a pee di guri pa wu yiri. P'a sipyii pu kalaa na keree kiimu pye ge, a p'i ki beeri paari wu mu.

³¹ Sipyiɲehemee pu bi se Yesu ye yiri na ma, fo na wu ni wu kalaapiire ti pye tere ya já ta pu mu p'i li we. Lee wuu na w'a pu pye: «Yi pa wu she sige ki ni xuu wa ni, wu ye na, kɔnhɔ y'i ɲmɔ jeri.»

³² A p'i jé kɔrɔɔ ka ni, na laha sipyiire ti tãan na kari siponɔ ki xuu wa ni.

³³ Ga, a sipyiɲehemee di pu ɲa takaraga ni, na pu funyɔ kɔn pu ɲaha tatagaɲa na, na pu tashεge ce. A p'i ganha na yiri kulogoo ki beeri ni, na fe na gaarɲi tɔɔyɔ na wee xuu wu ni, na she nɔ Yesu ni wu kalaapiire ti ɲaha na.

³⁴ Ba Yesu ya foro kɔrɔɔ ki ni we, na pee sipyiɲehemee pu ɲa, a pu ɲiɲaara di jé wu ni, bani pee sipyii pu bye ba nahavɔɔ baa dubyaa ɲe we. A wu ɲɔ kɔn na pu kalaa kaɲehεɲε ni.

³⁵ Ba caɲa k'a pa digi wε, a Yesu kalaapiire t'i fulo wu na, na wu pye: «Caɲa k'a xɔ, wèe di jε siponɔ ni naha.

³⁶ Sipyii pu yaha p'i shε kabanugo buguro ni kulogoo ki ni, kɔnhɔ p'i shε yalige shɔ wà.»

³⁷ A Yesu di pu pye: «Yiyε pyaa ki yalige kan pu mu.» A p'i wu pye: «Muyε pyaa ya cε sipyiire t'a jεhε jεhεgana lemu na ge, ta wari dεjεε xhuu shuun yalige bε na pii yaa ya?»

³⁸ A Yesu di pu pye: «Buuri juyɔ juu y'i wa yee mu wε? Yi shε yi pεrεgi!» P'a shε yi pεrεgi ge, na wu pye: «Buuri juyɔ kaguro ni fyaa shuun.»

³⁹ Lee kadugo na a Yesu di wu kalaapiire ti pye, na pu sipyiire ti bεeri tenε napurege ki juyɔ ni kuruyo kuruyo.

⁴⁰ A p'i diin korogoo, xhuu nigin nigin (100), kelεε kaguro kaguro (50).

⁴¹ Lee kadugo na a Yesu di yee buuri juyɔ kaguro ni fyaa shuun wu lɔ, na naha ke yirige le fugba we ni, na baraga taha Kile na. A wu xhɔ na yee buuri juyɔ yi kegi kegi na kan wu kalaapiire ti mu, na pu yee yereɲε sipyii pu tàan, na fyaa shuun wu bε taa taa pu bεeri na.

⁴² A pu bεeri di li na din.

⁴³ Buuri jukεgεyε ni fyaa piimu p'a kori ge, a p'i yee saya kemε fo na saganɲaa ke ni shuun ji.

⁴⁴ P'a namaa kabɔfonɔɔ kaguro (5.000) tɔrɔ wee buuri wu livεε ni.

*Yesu ya ɲaari gba lɔhɔ juyɔ ni
(Macoo 14:22-33; Yohana 6:15-21)*

⁴⁵ Ba p'a xɔ wε, taapile ni a Yesu di yi jo waha wu kalaapiire ti mu, na pu jé kɔrɔgɔ ki ni, p'i gba

wu kòn wu ɲaha na, p'a se Betisayida ni, yani wu sipyiire ti yaha ge.

⁴⁶ Ba w'a pu yaha wε, na dugi kari faaboboŋɔ ka na, na shε Kilε ɲεri.

⁴⁷ Piige k'a pa wɔ, kɔrɔgɔ k'i ɲε gba lɔhɔ ki ɲiɲε ni, Yesu di ɲε wu ye ɲiɲε ki na.

⁴⁸ A wu wu kalaapiire ti ɲa t'a kanha kabiinɲε ki fɛni, bani kafεεge ki bi jirini pu na. Ba xhupee mehεε suduun ya nɔ wε, a Yesu di ganha na ɲaari lɔhɔ ki ɲuɲɔ ni na se wu kalaapiire ti yiri. Wu bi giin di doro pu tàan.

⁴⁹ Ba p'a wu ɲa wu na ɲaari lɔhɔ ki ɲuɲɔ ni wε, na ganha na giin na yafugunɔ li, na wá na xhuulo xuuni.

⁵⁰ Bani pu bεeri pu bi wu ɲaa. A pu jaalaa di yiri. Taapile ni a Yesu di jo ni pu ni, na pu pye: «Yi yi logoo ki waha, nε wu wa, yi ganha bu da vya wε!»

⁵¹ Lee kadugo na a wu jé fara pu na kɔrɔgɔ ki ni, a kafεεge k'i yere. A l'i bye kakanhana fo xuuni wu kalaapiire ti mu.

⁵² Bani kakanhana lemu l'a pye buuri ɲuyɔ yi shizhaa na ge, pu ya lee cε ta wε, pu fungɔnyɔ yi bi tɔ.

*Yesu ya yama fεε cuuɲɔ Zhεnezareti fiige ki ni
(Macoo 14:34-36)*

⁵³ A Yesu ni wu kalaapiire t'i gba wu kòn, na nɔ Zhεnezareti fiige ki ɲiɲε ki na, na pu kɔrɔgɔ ki pɔ wà kɔɲɔ ki na.

⁵⁴ P'a foro ye kɔrɔgɔ ki ni, taapile ni a sipyii p'i Yesu cε.

⁵⁵ A p'i kee fiige ki bεeri paa. Pu bu logo na wu ɲε xuu bεeri ni, p'a ganha na yama fεε ni pu yasinneyε tugoo na se wà ke wu yiri.

⁵⁶ Xuu bæeri ni Yesu ya she ge: kugbòhò la, kupaire la, sige buguro la, sipyii pu bi ma ni yama fεε pu ni caanya yi na, na wu jεeri na wu yere p'i gbòn wu fadegenε ke ye na. Sipyii piimu bæeri p'a bi gbòn kee na ge, pee bæeri bi cuuñò.

7

*Kalaa wemu w'a ta wù sefεε pu mu ge
(Macoo 15:1-9)*

¹ Farizheen ni saliya karamògòlò pii ya pa ba na yiri Zheruzalemu ni, na ba binne Yesu tãan.

² A p'i li sεeri na wu wo kalaapiire ta t'a li ni kenòròyò ni, lee kòri je pu ya pu keye je wε.

³ Farizheen ni Yawutuu pusamaa kunni bi li ni pu ya pu keye je xuuni, na be ni pu sefεε pu wo kalεgeε ki ni wε.

⁴ Pu bu guri pa na yiri caan na, pu ya li wuu baa wε. Pu bi kalεgeε nijehenεε kii be pyi sanha, ma na jo cεegbuu jegana, ni shòò, ni dajaa yagbegeye jegana.

⁵ A Farizheen ni saliya karamògòlò p'i Yesu yege na: «Naha na mu wo kalaapiire t'i ya wèe sefεε pu wo kalεgeε ki koo jaari wε, fo na tere na li ni pu kenòròyò ni wε?»

⁶ A Yesu di pu pye: «Ezayi ya kapañaa kiimu jo yee shuun shuun joveε pii shizhaa na ge, k'a saha fo xuuni. W'a li ka na:

«Nòyò ye ni pii sipyii pii ya ne pεε,
ga pu zòlò d'a lii ne na fo xuuni.

⁷ Tawaga ni p'a ne pεε,

pu wo kalaa w'i je sipyii wo jòmehεε ye.»*

* 7:7 Ezayi 29:13

8 Yee wa Kile nɔmɛhɛɛ yeri, na sipyii wo kalɛgɛɛ pyi.»

9 A Yesu di pu pye sanha: «Le shegana le na yee wa Kile wo nɔmɛhɛɛ ki shege, kɔnhɔ yi da yi tii kalɛgɛɛ pyi.

10 Kile tudunmɔɔ Musa ya jo: «Ta ma to, ni ma nu pɛɛ.» Na jo sanha: «Wa bu joguumɔ jo ni wu to, kelee ni wu nu ni, na weefɔɔ ya yaa na wu gbo.»*

11 Ga yee kunni wa sipyii pu kalaa na sipya bɛɛri w'a wu to kelee wu nu pye na: «Nɛ bi da já na naafuu wemu taga mu tɛgɛ ge, wee nɛ Kɔriban.» (Lee kɔri nɛ wee ya kan xɔ Kile mu.)

12 Yee da ga weefɔɔ yaha wu wu to ni wu nu wu tɛgɛ nige wɛ.

13 Lee funɔɔ ni yee ya Kile jomɔ pu pye nɔnɔɔ baa ni yi wo kalɛgɛɛ ki ni. Yee wa kii shi keree niɔhɛnɛɛ pyi.»

*Keree kiimu k'a sipya nɔrɔgɔ ge
(Macoo 15:10-20)*

14 A Yesu di sipyiire ti yiri sanha, na pu pye: «Yi bɛɛri pu niwegee shan, y'i ye logo!

15 Yaaga yaaga k'a jin sipya nɔ ni ge, kee da já wu nɔrɔgɔ wɛ. Ga lemu l'a fɔro sipya zɔ we ni ge, lee l'a wu nɔrɔgɔ.

16 [Wemu na logo ge, wu logo dɛ!]

17 Ba Yesu ya laha sipyii pu tɔan na jé puga wɛ, a wu kalaapiire t'i wu yege lee talenɛ li kɔri na.

18 A wu pu pye: «Yee bɛ, yee sanha fungɔnyɔ ta-ɛ ya? Ta yee ya li cɛ nago yaaga yaaga k'a jin sipya nɔ ni ge, kee da já wu nɔrɔgɔ-ɛ wɛ?

* 7:10 Ekizode 20:12; 21:17

19 Bani kee ya jin wu zò ni wε. Ga wu yacεε le ni kee ma jé. Lee kadugo na na ba foro yaara tashεε ke ni.» (Pee jomò pe funṅò ni Yesu ya li she na yalige bεeri ki jε fεεε.)

20 A Yesu di jo sanha na: «Le l'a fòro sipya funṅò ni ge, lee l'a ma nòrògò.

21 Sipya funṅò, lee kòri jε wu zò we. Funṅonkuuyo ye bεeri wa fòro wà, ni cshaara ni namazhaara, ni nagaara, ni sipyigbuu,

22 ni dòdòrò, ni jεgbò, ni kuumò, ni nafaanra, ni popama, ni jεpεen, ni mekyεεgere, ni na mayε sheε, ni fungòngò baara.

23 Kii kakuṅṅò kii bεeri wa fòro sipya funṅò ni, kee k'a sipya nòrògò bε.»

*Shi watii shen cee wa ya dà Yesu na
(Macao 15:21-28)*

24 Lee kadugo na a Yesu di yìri kari Fenisi fiige ki ni Tiiri kulo li kabanugo na, na she jé puga ka ni. Wu funṅò bye sipya bε wu wu sanha cε wà wε. Ga wu ya já ṅmòhò wε.

25 A cee wa di wu kaa logo, jina di jε wee poro fucεεεε ni. A wee cee wu ba nuguro sin wu fεε ni.

26 Wee cee wu bye Yawutu wε, Fenisi shen wu bye wii. A wu Yesu jεeri na wu jina wu kòri yeege wu poro fucεεεε li ni.

27 Ga, a Yesu di talenε la jo wee cee wu mu na: «Yere nòhòpiire t'i fεnhε li, t'i din. Bani li ya ta saha pu nòhòpiire yalige lò wá pobiire mu wε.»

28 A cee wu jo: «Yee wa can Kafò. Ga tabali wu nòhò wo pobiire ti wa nòhòpiire ti yalipahara ti li.»

29 Lee wuu na a Yesu di wu pye: «Pe jomɔ pe wuu na, kuri m'a se puga! Jina w'a foro ma poro fuceere li ni.»

30 A wu guri kari puga, na she porofɔɔ wu ni-juunɔ ta yasinnege ki na. Jina wu bi foro wu ni.

Yesu ya bobo wa cuunɔ

31 Yesu ya pa foro Tiiri ni, na doro Sidɔn ni, na Dekapoli fiige ki kɔn ɲeri, na nɔ Galile Gba wu ɲɔ ki na.

32 A sipyii pii di ba Yesu mu ni bobo wa ni, na wu ɲeri na wu wu keɲe taha wee na.

33 Wee tuun wu ni a Yesu di laha sipyii pu tɔan ni wee nɔ wu ye ni, na she wu kabehere le wee nɔ wu niwegee ni, na ɲɔlɔhɔ tugi, na gbɔn wu ɲile na.

34 Lee kadugo na a Yesu di ɲaha ke yirige le fugba we ni, na ɲmɔgaɲa yeege, na wee nɔ wu pye: «Efata!» (Lee kɔri ɲe «Nɔ mugi!»)

35 Taapile ni a nɔ wu niwegee k'i mugi, a ɲile l'i laha. A wu ganha na diini na yu.

36 A Yesu di yi jo waha pu beeri mu na pu ganha yee jo wa shishiin be mu we. Ga ba w'a yi yu na wari pu mu we, a p'i ganha na la faraa yi jaaga wu na.

37 A l'i bye kakanhana sipyii pu mu xuuni, a p'i ganha na yu na: «Can na wu kapyege ki beeri k'a ɲɔ xuuni. W'a boboo be pyi pu na nuri, na yu.»

8

Yesu ya yalige kan sipyii kabɔfonɔɔ shishere mu (Macoo 15:32-39)

1 Yee caya yi na sipyiiɲeheme bi pa binne sanha, ɲɔyalige ka shishiin di ɲe pu mu we. A Yesu di wu kalaapiire ti yiri, na pu pye:

2 «Pii sipyii pii jɪnaara ti wa nɛ ni, bani nɪnaa jɛ pu caɲa taanri wogo nɛ yiri naha, jɔyalige ka shishiin di jɛ nige pu mu wɛ.

3 Nɛ bu pu yaha kari li baa, pu fanha na zhɛ xhɔ koo na, bani pii tayiriye y'a lii pu ni xuuni.»

4 A wu kalaapiire t'i wu pye: «Yalige na da mii di pii jɔ sha naha ke sipoɲɔ ke ni wɛ?»

5 A Yesu di pu yege na: «Buuri juyɔ juu yi wa yee mu wɛ?» A p'i wu jɔ shɔ na: «Buuri juyɔ gbarashuun.»

6 A wu sipyiire ti pye na pu tiin jɪnɛ ki na. A wu yee buuri juyɔ gbarashuun wu lɔ, na baraga taha Kile na, na yi kɛgi kɛgi na kan wu kalaapiire ti mu, na pu yee taa taa sipyii pu na. A kalaapiire t'i yee taa taa sipyii pu na.

7 Fyagaa kii bɛ bye pu mu sanha, a Yesu di baraga taha Kile na kee bɛ wuu na, na yi jo wu kalaapiire ti mu na pu kee bɛ taa taa pu na.

8 A sipyiire t'i li na din. A kalaapiire t'i saganɲaa gbarashuun jɪ buuri jukoroyo yi saya na.

9 Pee yalilimɛɛ p'a bi sipyii kabɔfoɲɔɔ shishɛɛɛɛ (4.000) xɔ. Lee kadugo na a Yesu di pu yaha kari.

10 Taapile ni a wu ni wu kalaapiire t'i jɛ kɔrɔgɔ ka ni na kari Dalamanuta fiige ki ni.

*Yawutuu p'a jo na Yesu wu kakanhana la pye
(Macao 16:1-4)*

11 Ba p'a nɔ wà wɛ, a Farizhɛɛn di ba nɔ, na nakaara jɔ kɔn ni Yesu ni. A p'i Yesu pye na wu jaha shɛshɛɛɛ kakanhana la pye shɛ pee na, lemu ya yiri fugba we ni ge. P'a yee jo, kɔnhɔ p'i wu taanna wii.

12 A Yesu di ηmɔgaŋa yeege xuuni, na jo: «Naha na nɪpaa sipyii di naha sheshɛɛɛ kakanhana shaa wɛ? Can na n'a da yi jo yi mu, naha sheshɛɛɛ kakanhana la shishiin da zhɛɛ pu na wɛ.»

13 Lee kadugo na a wu laha pu tàan, na jé kɔrɔgɔ ki ni, na gari sanha gba wu kadugo.

*Farizhɛɛn ni Hɛrɔdi wo buuri shizhɛnhɛɛ te
(Macoo 16:5-12)*

14 Kalaapiire ti funŋɔ bi wɔ, ti ya ta buuri lɔ wɛ, buuri bɛ di bye pu mu kɔrɔgɔ ki ni wɛ, fo buuri juŋɔ nigin yɛ.

15 A Yesu di yi jo waha wu kalaapiire ti mu na: «Y'a yiyɛ kaseri Farizhɛɛn wo buuri shizhɛnhɛɛ* te, ni Hɛrɔdi wuuro te na dɛ!»

16 A p'i puyɛ pye na: «W'a ye yu, bani buuri jɛ wèè mu wɛ.»

17 Yemu pu bi yu ge, a Yesu di yee cɛ na jo: «Naha na yee di yu na buuri jɛ yee mu-i wɛ? Yee sanha sii ye naha cɛ nimɛ bɛ-ɛ ya? Yee funyɔ y'a tɔ gɛ?

18 Nii jɛ yee mu; y'i wa naa-i gɛ? Niwegee jɛ yee mu; y'i wa nuri-i gɛ? Yee funyɔ ya dun kaa na-ɛ gɛ?

19 Nɛ buuri juɔ kaguro wu kɛgi kɛgi, na kan sipyii kabɔfonɔɔ kaguro (5.000) wu mu tuun wemu ni ge, saganaa juu yee d'a ji yee buuri jukoroyo yi saya na wɛ?» A p'i wu jɔ shɔ na: «Kɛ ni shuun.»

20 «Nɛ buuri juɔ gbarashuun wu kɛgi kɛgi, na kan sipyii kabɔfonɔɔ shishɛɛɛ (4.000) wu mu tuun wemu ni ge, saganaa juu yee d'a ji yee buuri

* **8:15 Shizhɛnhɛɛ** nifenhɛfenhɛɛɛ ki ma faranimyɛ nijɛhɛmɛ pye p'a yiri. Wee cogo we ninumɔ na tafɔnrɔ nifenhɛfenhɛɛ bu she da wèè zɔlɔ pu ni, lee na já wèè munaa li kyɛɛgi.

ɲukoroyo yi saya na wε?» A p'i wu ɲo shɔ na:
«Gbarashuun.»

²¹ A Yesu di pu pye: «Yee di sanha sii yi ɲaha cε
nime bε-ε gε?»

Yesu ya fyεn wa cuuɲɔ Betisayida ni

²² Ba p'a ɲo Betisayida ni wε, wee xuu wu ni a
sipyii pii di ba Yesu mu ni fyεn wa ni, na wu ɲεeri
na wu kɔn wu na.

²³ A Yesu di fyεn wu co wu keɲε na, na gari ni wu
ni kanha ki kadugo, na shε ɲɔlɔhɔ le wee ná wu ɲii
ni, na wu keɲε taha wu na, na wu yege na: «Mu wa
yaaga ɲaa ya?»

²⁴ A fyεn wu wu ɲaha yirige na jo: «Nε w'a sipyii
pu ɲaa ba tiire wa wε; ga p'i ɲaari.»

²⁵ A Yesu di wu keye taha sanha wee ná wu ɲii
na. A wu wii xuuni, na juuɲɔ, na yaɲmuyɔ yi bεeri
ɲa shɔnri.

²⁶ A Yesu di wu yaha kari puga, na wu pye: «Ma
ganha jé kulo li ni wε!»

*Pyεeri ya yere li na na Kirisa wu ɲε Yesu
(Macao 16:13-20; Luka 9:18-21)*

²⁷ Yesu ni wu kalaapiire t'a pa gaanɲi Sezare
Filipe taan kulogoo ki ni. Na pu yaha koo na, a Yesu
di wu kalaapiire ti yege na: «Sipyii pu wa yu na jɔgɔ
nε ɲε wε?»

²⁸ A p'i wu ɲo shɔ na: «Pii wa yu na Yohana
Batizelipye, pii di yu na Kilε tudunmɔɔ Eli, pii bε
di yu sanha na Kilε tudunmɔ wa.»

²⁹ A Yesu di pu yege na: «Ga yee do, yeeyε pyaa
ki mu nε di ɲε jɔgɔ wε?» A Pyεeri di wu pye: «Kirisa
mu ɲε.»

30 A Yesu di yi jo waha pu mu na pu ganha yee jo wa shishiin be mu we.

*Yesu ya wu xu ni wu ne wu jo
(Macoo 16:21-28; Luka 9:22-27)*

31 Lee kadugo na a Yesu di kalaapiire ti no kon na galaa, na yi jo pu mu na: «Li waha l'i waha, fo Sipyaa Ja wu bu ganha xuuni. Noholee, ni saraya nahaa shoonrivее nunofее, ni saliya karamogoloo na ba zhe wu ni. Pu na ba wu gbo; cabyaa taanri bu doroo wu na ne.»

32 A wu yi fiinne jo pu mu. A Pyeeri di gari ni wu ni kabanugo, na she no kon na yu ni wu ni.

33 Ga, a Yesu di nmahana neri, na wu kalaapiire ti wii, na din Pyeeri na na jo: «Toro laha na taan, mu Shitaanni we! Bani mu fungongoo ne Kile keree na we, fo sipyii wogoo.»

34 Lee kadugo na a Yesu di sipyii pee ni wu kalaapiire ti yiri, na pu pye: «Wa funno bi ne wu binne ni na ni, wu she wuyee ni, wu wu korikoritige ki lo taha na feni.

35 Bani sipyaa we w'a giin wu wuyee pile munaa nunoo wolo nijaa ge, wee na ba buun wu munaa ni niga na. Ga we w'a bonri wu munaa ni nijaa ne ni Jozaama pu wuu na ge, wee wu da ba wu munaa nunoo wolo niga na.

36 L'a nahaa no sipyaa na wu konoo yanmuyoo beeri ta, wu ba buun wuyee pile munaa ni we?

37 Yaaga keke sipyaa di da ja daga wu munaa nunoo wolo we?

38 Nijaa wo sipyii pii ne jurumupyii, p'i ya tii Kile nahaa taan we. Lee wuu na sipyaa sipyaa w'a shiige le wuyee ni, na bye wu ya ne ni na jomoo pu kaa yu sipyii mu-i ge, Sipyaa Ja wu be na ba shiige le wuyee

ni weefɔɔ shizhaa na, wu ba ba wu To Kilɛ wu wo nɔɔrɔ wu ni tuun wemu ni, ni wu fɛfɛɛɛɛ mɛlɛkɛɛ pu ni.»

9

¹ A Yesu di yi jo pu mu sanha na: «Can na n'a da yi jo yi mu, sipyii pii pu wa naha ge, pii wa da xhuu pu ni bada na ta pu ya Kilɛ wo saanra te ɲa tapaga ni, ni fanha ni wɛ.»

*Yesu ɲɛwiinɛ l'a ɲɛri
(Macao 17:1-13; Luka 9:28-36)*

² Lee kadugo na ba cabyaa gbaara ya toro wɛ, a Yesu di gari ni Pyɛɛri, ni Yakuba, ni Yohana ni faabobotɔɔngɔ ka fugba ni pu yɛ na. A wu ɲɛwiinɛ l'i shɛ ɲɛri pu ɲii na.

³ A wu fàya y'i ganha na ɲí, na fiinɲɛ fiinɲɛgana la na, wa shishiin ɲɛ ɲinɲɛ na wemu na já yaaga fiinɲɛ di mu xɔ wɛ.

⁴ A p'i Eli ni Musa ɲa wu na yu ni Yesu ni.

⁵ Lee na a Pyɛɛri di Yesu pye: «Wù Karamɔɔɔ, wèè bu gori naha, lee ya ɲɔ xuuni dɛ. Wù buguloo taanri yerenɛ, mu wo nigin, Musa wo nigin, Eli wo nigin.»

⁶ Ye wu bi yaa wu jo ge, wu ya yee cɛ wɛ, bani pu bi fya xuuni.

⁷ A ɲahaɲa ka di ba pu tɔ, a mujuu la di foro kee ɲahaɲa ki ni na: «Nɛ ɲidaan Ja wu ɲɛ we. Wu kaa l'a dan nɛ ni. Y'a wu nijoyo nuri!»

⁸ Taapile ni a p'i pu tàan wu wii, ga pu ya sipya watii ɲa nige wɛ, fo Yesu yɛ.

⁹ Ba p'a diri faabobonɔ ki na wɛ, a Yesu di yi jo waha pu mu na kaa lemu p'a ɲa ge, na pu ganha

bu lee ɲaha jo sipya wa shishiin bε mu wε, fo Sipya Ja wu ba ɲε na foro xu ni tuun wemu ni.

¹⁰ A pee jomɔ pe di gori pu funyɔ ni. A p'i puyε yege na: «Sipya Ja wu na ɲε na foro xu ni, lee kɔri ɲε dii wε?»

¹¹ A p'i wu yege na: «Naha na saliya karamɔɔlɔɔ p'i yu na Eli w'a yaa na fεnhε pa wε?»

¹² A wu pu ɲɔ shɔ na: «Uun, Eli w'a yaa na fεnhε pa, na ba keree ki bεeri gbeglevonɔ gbegele. Ga ɲaha na l'a ka na Sipya Ja wu na ba ganha xuuni wε, na pu na ba zhe wu ni wε?»

¹³ Ga n'a da yi jo yi mu, Eli ya pa xɔ, a sipyii p'i wu pye pu ɲidaan pyegana na ma na jo ba l'a ka wu shizhaa na wε.»

*Yesu ya pya wa cuunɔ jina bye wemu ni ge
(Macao 17:14-21; Luka 9:37-43)*

¹⁴ Ba p'a pa jε kalaapiire tisara ni wε, na sipyiɲehεmεε ta p'a pu maha, saliya karamɔɔlɔɔ p'i ɲε na nakaara pyi ni kalaapiire ti ni.

¹⁵ Sipyiire t'a Yesu ɲa tuun wemu ni ge, a l'i bye kakanhana pu mu. A p'i baa kari, na she wu shaari.

¹⁶ A Yesu di wu kalaapiire ti yege na: «Naha wuu na yi wa nakaara pyi ni pu ni wε?»

¹⁷ A ná wa di wu ɲɔ shɔ sipyiire ti tε ni na jo: «Wù Karamɔɔ, n'a pa ma mu ni na ja ni, bani jina bobo wu wa wu ni.

¹⁸ Jina wu bu wu co xuu xuu ni, w'a wu shan ɲiɲε na. Kakaya na ganha na fɔro pya wu ɲɔ ni, w'a ganha na ganhaa kii kuri, na waha. Nε yi jo ma kalaapiire ti mu, jo pu jina wu kɔri yeege wu ni, ga p'i ya já wε.»

19 A Yesu di jo: «Ee! Yee kunni ƚε n'a daa baa fεε! Nε na gori yaha naha ni yee ni fo tuun wekε wε? Nε na yee keree xu, fo tuun wekε ni wε? Pa ni ma pya wu ni!»

20 A p'i gari ni wu ni wu y'iri. Ba pya w'a Yesu ƚa wε, taapile ni a jina wu wu ƚahara xuuni, a wu do ƚiηε na, na gologolo. A kakaya di ganha na fòro wu ƚo ni.

21 A Yesu di pya wu to wu yege na: «Fo tuun wekε ni le ya wu ta wε?» A wu wu ƚo sho na: «Fo wu nòhòpiire tuun ni.

22 Tεεγεε ƚiηεηεηεε ni jina wu ma wu shan na ni, ni lohò ni, kònhò wu xhu. Ma bi jani yaaga na, ƚuηo ƚaari wù na, m'a wù tεγε!»

23 A Yesu di wu pye: «Ma bi jani! Keree bεeri k'a já pye n'a daa fòo mu.»

24 Taapile ni a funana li to wu xhuulo na: «Nε dà ma na, pa na tεγε m'a n'a daa baara ti wolo na funo ni.»

25 Yesu ya li ƚa sipyiire t'a gburogi na ma wu mu ge, a wu din jina wu na na: «Jina bobo ƚudunnò, nε w'a ma pye mu, foro wu ni. Ma ganha jé wu ni nige bada wε.»

26 A jina wu xhuulo, na funana li ƚahara xuuni, na foro li ni. A l'i bye ma na jo li nixhugo ki ƚε, fo sipyiηεηεεε bi yu na: «W'a xu.»

27 Ga Yesu di funana li keηε ki co, na li yirige. A l'i y'iri, na yere.

28 Ba Yesu ya pa jé puga wε, na wu ni kalaapiire ti yaha pu ye na. A p'i wu yege na: «Naha na wèe di ya já we jina we kòri yeege pya wu ni-i wε?»

29 A Yesu di pu ɲɔ shɔ na: «Ke jina tuugo ke ya fɔro forogana la shishiin na ni Kile-ɲεεεε be we.»

Yesu ya wu xu ni wu ɲε wu jo sanha

(Macoo 17:22-23; Luka 9:43-45)

30 A p'i yiri wà, na Galile fiige ki ja toro na gaanji. Yesu funɲɔ bye pu wu sanha ce we,

31 bani wu bi wu kalaapiire ti kalaa. A wu pu pye: «Pu na ba Sipya Ja wu le sipyii keye ni. Pu na ba wu gbo, cabyaa taanri bu doro, w'a ɲε.»

32 Ga pu bi pee jomɔ pu kɔri ce we, na fya pu ya já wu yege pee keree na we.

Weke w'i ɲε ɲahagbaa fɔɔ we?

(Macoo 18:1-5; Luka 9:46-48)

33 A p'i nɔ Kapεrinɔmɔ ni. Yesu nijege na puga ki ni, a wu wu kalaapiire ti yege na: «Nakaara teke na yi bye koo li na we?»

34 Ga, a p'i cari, bani pu bi puyε yegee koo li na na weke wu ɲε pee beeri wo ɲahagbaa fɔɔ we?

35 Wee tuun wu ni a Yesu di diin, na wu kalaapiire ke ni shuun wu yiri, na pu pye: «Wa funɲɔ bi ɲε na pye ɲahagbaa fɔɔ, w'a yaa na pye pu beeri kadugo yiri wo, ni pu beeri kapyebye.»

36 A wu nɔhɔceεεε la lɔ, na lee yereɲε pu niɲε ni, na li co wu keye ni, na yi jo pu mu na:

37 «Sipyaa sipya w'a le nɔhɔceεεε le la shi co xuuni nε wuu na ge, nε w'a co xuuni. We w'a nε co xuuni ge, wee ya nε co xuuni we, ga nε tunvɔɔ we w'a co xuuni.»

Sipyaa wemu ɲε wèe pen we, wèe nii wu ɲε wii

(Luka 9:49-50)

38 A Yohana di Yesu pye: «Wù Karamɔgɔ, wèe ya ná wa ɲa, wu na jinaa kɔri na yeege sipyii ni mu

mεγε na. A wèe di yi jo wu mu jo wu ganha ba lee pyi wε, bani wu ηε wèe wa wε.»

³⁹ A Yesu di wu pye: «Yi ganha bu wu ηaha kòn wε, bani sipya wa shishiin da já kakanhana pye nε mεγε na, lee kadugo na m'a wakaraa m'a nε joguumo yu wε.

⁴⁰ Bani sipya wemu ηε wèe pεn wε, wèe ηii wu ηε wii.

⁴¹ Can na n'a da yi jo yi mu, sipyaa sipya w'a ceεgbuu ηii lohò kan yi mu y'a gba na bani yi ηε Kirisa wuu ge, weefoò da ga fò lee wo kuduun ni wε.

*Kaa le l'a ma leni jurumu ni ge, lee ηo yaha
(Macao 18:6-9; Luka 17:1-2)*

⁴² «Te nòhòpiire te t'a dà nε na ge, sipyaa sipya w'a le la ηunò kyεεgi ge, li bi da boro weefoò mu, na faatabaaga po wu katige ni, na wu wá suumo lohò ni.

⁴³ Ma keηe bi ηε kaηunò di ma le jurumu ni, ki kòn. Ma keηe nigin wo na jé Alijine ni, lee ya pòrò ma mu, ma keye shuun wo wu she yaha Jahanεme ni nafugibaaga ni. [

⁴⁴ Wee xuu wu ni, wu fyenyε ya xhuli wε, kee na ki ya furi wε.]

⁴⁵ Ma tògò bi ηε kaηunò di ma le jurumu ni, ki kòn. Ma tògò nigin wo na jé Alijine ni, lee ya pòrò ma mu, ma tòyò shuun wo wu wá Jahanεme ni. [

⁴⁶ Wee xuu wu ni, wu fyenyε ya xhuli wε, kee na ki ya furi wε.]

⁴⁷ Ma ηii bi ηε kaηunò di ma le jurumu ni, li wehele wolo. Ma ηii nigin wo na jé Kile wo saanra ti ni, lee ya pòrò ma mu, ma ηii shuun wo wu wá Jahanεme ni.

48 <Wee xuu wu ni,
 wu fyenyε ya xhuli wε,
 kee na ki ya furi wε.>*

49 «Bani ba l'a saha na suumɔ le shiga ni wε, mu l'a saha jurumupyii bε pu sorogo na ni.

50 Suumɔ ya nɔ, ga pu tipoomɔ bu foro pu ni, naha ma da daga pu taan sanha wε? Suumɔ pu pye yiyε pyaa ni, naniɲε di bye yi tε ni.»

10

*Yesu ya yemu jo gbaxɔɔrɔ shizhaa na ge
 (Macao 19:1-12; Luka 16:18)*

1 A Yesu di yiri wà, na gari Zhude fiige ki ni, ni Zhurudεn Gba wu kadugo yíri. A sipyiire t'i ba binne wu tàan sanha. A wu ganha na pu kalaa ma na jo, ba w'a tee na li pyi pyegana lemu na wε.

2 A Farizhεen pii di fulo wu na, na wu peri. A p'i wu pye: «L'a saha ná wu wu shɔ gbaga xɔ ya?»

3 A Yesu di pu nɔ shɔ na: «Nɔmεε leke Musa d'a jo yee mu wε?»

4 A p'i jo: «Musa ya koro kan wèe mu na wa ba da wu shɔ yaha, na wufɔɔ wu fεnhε gbaxɔɔrɔ sεmε yàa kan wu mu wu na wu yaha.»

5 A Yesu di pu pye: «Yee niwegee k'a waha, lee wuu na Musa ya le nɔmεε le ka na kan yee mu.

6 Ga fo koɲɔ ki nɔkɔɔnrɔ na, Kile ya pu yàa ná ni cee.

7 Lee wuu na ná na ba wu to, ni wu nu yaha, na nɔrɔ wu shɔ na.

8 Pu shuun wu na bye ceepuuro nigin. Lee funɲɔ ni pu nε nige shuun wε, ga fo nigin.

* 9:48 Ezayi 66:24

9 Ayiwa Kilε ya lemu pye nigin ge, sipya ganha bu lee waagi wε.»

10 Ba p'a jé puga wε, a kalaapiire t'i Yesu yege lee na sanha.

11 A wu yi jo pu mu na: «Sipyaa sipya w'a wu shɔ gbaga xɔ, na watii lenε ge, dɔdɔɔrɔ m'a pye ma ceshiimε wu shizhaa na.

12 Wee cogo wu na cee bε bu foro wu poo mu, na gbaga je ná watii mu, dɔdɔɔrɔ w'a pye.»

*Yesu ya duba nɔhɔpiire ta mu
(Macao 19:13-15; Luka 18:15-17)*

13 Lee kadugo na sipyii pii ya pa Yesu mu ni nɔhɔpiire ta ni, kɔnhɔ wu gbɔn ti na; ga, a kalaapiire t'i yogo jo ni pu ni.

14 Yesu ya lee ja ge, a wu luu di yiri, a wu wu kalaapiire ti pye: «Yi nɔhɔpiire ti yaha ti da ma na mu, yi ganha ba ti jaaha kɔɔn wε! Bani pee shi tuugo wuuro ti je Kilε wo saanra te.

15 Can na n'a da yi jo yi mu, sipya wemu ya Kilε wo saanra ti co ba nɔhɔcεrεε je-ε wε, wee da ga ba jé ti ni bada wε.»

16 Lee kadugo na a wu nɔhɔpiire ti lɔ, na wu keye taha ti na, na duba ti mu.

*Naafuugbɔ fɔɔ jemε p'a pεn Kilε wo saanra ti ni
(Macao 19:16-30; Luka 18:18-30)*

17 Lee kadugo na ba Yesu ya pa koo lɔ na gaanji wε, a ná wa di baa nɔ, na nuguro sin wu fεε ni, na wu yege na: «Karamɔgɔsaama, jaaha nε yaa na pye, kɔnhɔ di ba jɔi sicuumɔ nixhɔbaama ta wε?»

18 A Yesu di wu pye: «Naha na m'a na pyi nizaama wε? Nizaama wa shishiin wa wε, fo Kilε ye.

19 M'a Kile wo nɔmɛɛjogoo ki cɛ na: «Ma ganha bu sipya gbo wɛ! Ma ganha bu dɔdɔrɔ pye wɛ! Ma ganha bu nagaara pye wɛ! Ma ganha bu kafineye taha ma sipyɪnii na wɛ! Ma ganha bu wa ŋmahana wɛ! Ma da ma nu ni ma to pɛlɛ!»

20 A wee ná wu jo: «Karamɔgɔ, fo na nɔhɔpiire ti tuun wu ni nɛ nɔ kɔn na kii koro jaari.»

21 A Yesu di wu wii ni taanɲɛɛge ni, na wu pye: «Kaa nigin ye l'a mu kuunɔ. She ma keɲe yanmuyɔ yi bɛeri pɛrɛ, m'a wee wari wu kan la baa fɛɛ mu! Wee tuun wu ni ma na naafuu ta fugba we ni. Lee kadugo tɔan m'a ba daha na fɛni!»

22 A pee jomɔ p'i wu naha tanha na gaanɪ, bani naafuugbɔ wu bye wu mu.

23 A Yesu di wu tɔan wu wii, na wu kalaapiire ti pye: «Naafuugbɔ fɔɔ jemɛ p'a pɛn Kile wo saanra ti ni dɛ!»

24 A pee jomɔ p'i bye kakanhana kalaapiire ti mu; ga, a Yesu di pu pye sanha na: «Na nagoo, Kile wo saanra ti jemɛ p'a pɛn dɛ!»

25 Nɔhɔnɔ jemɛ ya taan museni wii ni na toro, naafuugbɔ fɔɔ jé na Kile wo saanra ti ni.

26 A l'i bye tɛhɛnɛ baa kakanhana kalaapiire ti mu, a p'i ganha na puyɛ pyi: «Aa! Wee tuun wu ni sipya wekɛ na já pa shɔ wɛ?»

27 A Yesu di pu wii, na jo: «Sipyii mu, lee da já bye wɛ, ga li na já bye Kile mu, bani kaa la shishiin ya Kile jani wɛ.»

28 A Pyɛeri di wu pye: «Li wii, wèe ya kahari yanmuyɔ bɛeri ni, na daha mu fɛni.»

29 A Yesu di wu pye: «Can na n'a da yi jo yi mu, sipyaa sipya w'a kahari wu puga ni ge, kelee wu ceboronamaa, kelee wu ceboroshaa, kelee wu nu,

kelee wu to, kelee wu nagoo, kelee wu keɛyɛ, nɛ ni Jozaama pe wuu na ge,

³⁰ weefɔɔ na ba yee beɛri yahaŋaa xhuu nigin (100) ta ke koŋɔ ke na: piyɛyɛ, ni ceboronamaa, ni ceboroshaa, ni nii, ni nagoo, ni keɛyɛ, na kanhama be ta, na ba ɲii sicuumɔ nixhɔbaama be ta ɲiga na.

³¹ Ga ɲahagbaa wuu niɲehɛmɛɛ na ba bye kadugo yiri wuu, kadugo yiri wuu niɲehɛmɛɛ na bye ɲahagbaa wuu.»

*Yesu ya wu xu ni wu ɲɛ wu jo sanha
(Macoo 20:17-19; Luka 18:31-34)*

³² Koo na pu bye na gaanɲi Zheruzalɛmu ni, Yesu bye wu kalaapiire ti ɲahagbaa na. Kalaapiire ti hakilee pu bi kyɛɛgi. Sipyii pii p'a taha pu fɛni ge, pee bi fya. A Yesu di gari sanha ni wu wuu ke ni shuun wu ye ni. Kaa le li da ba bye wu na ge, a wu lee ɲɔ kɔn na yu pu mu.

³³ A wu pu pye: «Wù wii gaanɲi Zheruzalɛmu ni. Pu na zhe Sipyia Ja wu le wà saraya ɲaha shɔɔnriyɛɛ ɲuɲɔfɛɛ ni saliya karamɔgɔlɔɔ pu keɲɛ ni. Pu na ba wu jaagi na w'a yaa ni xu ni. P'a wu le shi watii keɲɛ ni, wemu ɲɛ Yawutuu shi wɛ.

³⁴ Wee na ba zheɲɛ wu na, na ɲɔlɔhɔ tugi wu na, na wu kpɔn ni susɔlɔɔ ni, na wu gbo. Cana taanri wogo ki na w'a ɲɛ.»

*Yakuba ni Yohana ya ɲahagbaa fɛɛɛ shaa Yesu
mu
(Macoo 20:20-28)*

³⁵ Lee kadugo na Zebede jalaa Yakuba ni Yohana ya pa fulo Yesu na, na yi jo wu mu na: «Wù

Karamɔgɔ, kaa le wù da ba jɛɛri ma mu ge, wù la jɛ m'a lee pye wù mu.»

³⁶ A Yesu di pu yege na: «Yi wa giin nɛ leke pye yi mu wɛ?»

³⁷ A p'i wu jɔ shɔ na: «Ma sɔɔ m'a jahagbaa fɛɛɛ tatiinyɛ yi kan wù mu: nigin wa di diin ma kanige cɛ, wa di diin ma kamɛnɛ cɛ, ma saanra nɔɔɔ wuuro ti ni.»

³⁸ Ga, a Yesu di pu pye: «Kaa lemu yee wa jɛɛri ge, yee wa li cɛ wɛ. Kanhama cɛɛgbuu lemu ni n'a da ba gba ge, yee na já gba lee ni ya? Kelee nɛ na ba batize kanhama ni gberigberɛ wemu ni ge, yee na já batize yee ni ya?»

³⁹ A p'i wu pye: «Uun, wèe na já.» A Yesu di pu pye: «Yi na ba gba nɛ wo cɛɛgbuu li ni. Nɛ na ba batize kanhama ni gberigberɛ wemu ni ge, yi na ba batize yee bɛ ni.

⁴⁰ Ga na tiin nɛ kanige cɛ, kelee nɛ kamɛnɛ cɛ, nɛ jɛ yee tatiinyɛ yi kanvɔɔ wɛ. Piimu kaa na Kilɛ ya yee gbegele ge, pee mu yi da ba gan.»

⁴¹ Ba kalaapiire ke wu samaa ya yee logo wɛ, a pu logoo di yiri Yakuba ni Yohana tãan.

⁴² Lee na a Yesu di pu bɛɛri yiri na jo: «Y'a li cɛ na shi wemu jɛ Yawutuu wɛ, pii p'a wii jɔnjɔfɛɛ wee shi wu jɔnjɔ ni ge, pee ya pu jɔnjɔfɛɛɛ pyi wu na, pu sipyigbɔɔ p'i pu fanha shɛɛ wu na.

⁴³ Ga li da ba bye mu yee tɛ ni wɛ. Yee wa funjɔ bi jɛ wu bye sipyigbɔ, wufɔɔ wu pye pusamaa wo kapyebye.

⁴⁴ Yee wa funjɔ bi jɛ wu bye jahagbaa fɔɔ, wu pye pusamaa bɛɛri wo bulo.

⁴⁵ Bani Sipya Ja wu ya ta pa kɔnhɔ sipyii di ba kapyenɛɛ pyi wu mu wɛ. Ga w'a pa, wu ba

kapyenεε pyi sipyii mu, wu wu munaa kan l'i bye sipyiηehεmεε wo ηuwuuro saraa.»

*Yesu ya fyen Batime cuηo
(Macao 20:29-34; Luka 18:35-43)*

⁴⁶ Lee kadugo na a p'i nɔ kulo la ni, lee mεge ηε na Zheriko. Ba Yesu ni wu kalaapiire te ni sipyiηehεmεε ya pa foro Zheriko ni wε, lee bi fyen wa nidεnge ta koo li ηɔ na, wee na saraya ηεeri. Wee bye Time ja Batime.

⁴⁷ W'a logo na Nazarēti shεen Yesu w'a wii ge, a wu mujuu wá na: «Dawuda Ja Yesu, ηuηo ηaari na na!»

⁴⁸ Sipyiηehεmεε ya jo ni wu ni na wu co wuyε na, ga, a wu sii la fara mujuu li na na yu: «Dawuda Ja, ηuηo ηaari na na!»

⁴⁹ A Yesu di yere na jo pu wu yiri. A p'i fyen wu yiri, na wu pye: «Ma hakili wu teηε, yiri! W'a ma yiri!»

⁵⁰ A wu wu fadenε wá, na sira yiri, na fulo Yesu na.

⁵¹ A Yesu di wu yege na: «Mu wa giin nε leke pye ma mu wε?» A fyen wu wu ηɔ shɔ na: «Karamɔgɔ, di da ηaa!»

⁵² A Yesu di wu pye: «Ta se, ma n'a daa w'a ma cuηo.» Taapile ni a wu ganha na ηaa, na daha Yesu feni koo li na.

11

*Yesu ya jé Zheruzalemu ni ba saan ηε wε
(Macao 21:1-11; Luka 19:28-40; Yohana 12:12-19)*

¹ Ba p'a tεεηε Zheruzalemu na wε, a p'i nɔ Betεfaje ni Betani shizhaa, Oliviye faaboboηɔ ki kabanugo ki ni. A Yesu di wu kalaapiire shuun wa tun,

² na pu pye: «Yi shε yi ηahagbaa kulo li ni. Yi ba shε jin ye li ni, yi na kafabige ka nibɔgɔ ta wà, sipya sanha dugi ηa kemu na wε, y'i kee sanha yi pa naha!

³ Sipya wa bu yi pye: «Naha na yee di ke sanhana wε?» Yi weefɔɔ pye: «Wèe Kafɔɔ wu mago wu wa ki na, nime w'a da ki kurunɔ na pa ma kan.»

⁴ A p'i gari, na shε kafabige ka nibɔgɔ ta kakuu-torogo ka ni, na ki sanha.

⁵ Sipyii pii pu bye wà ge, a pii di pu yege na: «Yee di ke kafabige ke sanhana ηaha na wε?»

⁶ A p'i pu ηɔ shɔ ba Yesu ya yi jo pu mu wε. A pee sipyii p'i sɔɔ na p'a gaanji ni ki ni.

⁷ Ba p'a nɔ ni kafabige ki ni Yesu y'iri wε, na pu fadegbɔyɔ ya taha ki na, a Yesu di dugi ki na.

⁸ A sipyiηεhemεε di pu fadegbɔyɔ pii koo li ni. A pii bε di wεburiye kɔn tεye ni, na yee pii koo li ni.

⁹ Pu nigariwuu, pii p'a ηaari Yesu ηahagbaa ni wu kadugo y'iri ge, pee bi xhuulo na yu na:

«Kile w'a sɔni! We w'a ma Kafɔɔ mεge na ge,
wee ηε duba pya!»*

¹⁰ «Wù to Dawuda wo saanra te t'a ma ge,
Kile wu duba ti mu.

Masɔηɔ k'a byi Kile mu fugba lii lii we ni.»*

¹¹ Ba Yesu ya jé Zheruzalemu ni wε, na gari Kile-pεεηε pugbɔhɔ ki ni, na shε ki kabaya yi bεeri wii. Lee kadugo na a wu ni wu kalaapiire ke ni shuun

* 11:9 Zaburuu 118:26 * 11:10 2 Samuweli 7:11-14

wu foro kari Betani ni, bani piige ki bi zhaa da wuu.

*Yesu ya nitoodige ka laji
(Macoo 21:18-19)*

¹² Kee caŋa ki nimuguro, pu na foro Betani ni, a xuugo di Yesu ta.

¹³ Na wu yaha taliige ni a wu nitoodige ka ja, weɛ di ne ki na. A wu she ki wii, wu bu garaa nago ta ki na. Ba w'a no ki na we, wu ya yaaga ja we, fo weye ye. Bani nitoroŋo pyeduun bi sanha no we.

¹⁴ Ayiwa a wu nitoodige ki pye: «Sipya da ga mu pya li nige bada we.» A wu kalaapiire t'i yee logo.

*Yesu ya Kile-peɛɛɛ pugbɔhɔ ki pye fɛɛfɛɛ
(Macoo 21:12-17; Luka 19:45-48; Yohana 2:13-22)*

¹⁵ P'a no Zheruzalemu ni tuun wemu ni ge, a Yesu di je Kile-peɛɛɛ pugbɔhɔ ki ni. Sipyii piimu pu bi bere ni zho pyi wa ge, a wu ganha na pee kori na yeege. A wu wari faavɛɛ pu wo tabalaa pee, ni gbegbe shazheɛɛ peɛvɛɛ pu wo yatiinye yi jeri buri.

¹⁶ W'a ta soo yaaga peɛvɔɔ wa shishiin wu toro Kile-peɛɛɛ pugbɔhɔ ki kaŋa ki ni we.

¹⁷ A wu sipyii pu kalaa na: «Ta li ya ka Kile Kafila wu ni we na:

«Pu na ba ne puga ki pyi

shi wu beeri wo Kile-nerɛge puga we?»*

Ga yee kunni ya ki pye nagaalaa talaraga.»

¹⁸ Ba saraya jaha shoonrivɛɛ juŋɔfɛɛ, ni saliya karamogɔɔ p'a yee logo we, na ganha na wu shaa

* 11:17 Ezayi 56:7

di gbo. A p'i fya wu na, bani wu kalaa wu bi sipyii pu nyuɔ co xuuni.

¹⁹ Ba yakonɔ k'a nɔ wɛ, a Yesu ni wu kalaapiire t'i foro kanha ki ni.

*Yesu ya jo nitoodige ki waha wu keree na
(Macao 21:20-22)*

²⁰ Kee cana ki jimuguro nisɔɔgɔ ki na, na pu yaha pu na doroo koo li ni, a p'i kee nitoodige ki na k'a waha fo ki niyɛ ye.

²¹ Kaa le l'a bi pye ge, a Pyɛɛri funɔ di do lee na, a wu Yesu pye: «Wù Karamɔgɔ, m'a nitoodige kemu lanji ge, k'a waha!»

²² A Yesu di pu pye: «Yi dà Kile na!

²³ Can na n'a da yi jo yi mu, sipyaa sipya w'a ke faabobonɔ ke pye: «Yiri laha naha, m'a she mayɛ wá suumɔ lɔhɔ ni ge.» Nakaara bye t'i ne wufɔɔ zɔ wu na wɛ, wu bi dà li na na ye w'a jo ge, na lee na bye; li na bye wu mu.

²⁴ Lee wuu na n'a da yi jo yi mu, yi ba yaaga tuugo beɛri neɛri, yi dà li na na y'a kee ta na xɔ, kee na gan yi mu.

²⁵ Yi bu yere na Kile neɛri, na wa ta w'a kakuunɔ la pye yi na, yi lee yafa weefɔɔ mu, kɔnhɔ yi fugba To Kile wu yi be wo kakuuyo yi yafa yi mu.

²⁶ Yi bye y'i ya pusamaa wo kakuuyo yi yafani pu mu wɛ, yi fugba To Kile wu da ba yi be wo kakuuyo yi yafa yi mu wɛ.»

*Mii Yesu wo sefɛɛɛ ti d'a yiri wɛ?
(Macao 21:23-27; Luka 20:1-8)*

²⁷ A p'i gari Zheruzalemu ni sanha. Na Yesu yaha wu na naari Kile-peɛɛɛ pugbɔhɔ ki ni, a saraya

ɲaha shɔɔnɾivɛɛ ɲunɔfɛɛ, ni saliya karamɔgɔlɔɔ, ni nɔhɔlɛɛ p'i fulo wu na,

²⁸ na wu yege na: «Sefɛɛɛɛ teke gbɔɔrɔ ni mu wa kii keree kii pyi wɛ? Jɔgɔ w'a kee fanha ki kan mu mu na mu w'a ki pyi wɛ?»

²⁹ A Yesu di pu pye: «N'a da yee yege kaa nigin wa na, y'i na ɲɔ shɔ. Wee tuun wu ni, sefɛɛɛɛ temu gbɔɔrɔ ni nɛ bɛ ya kii keree kii pyi ge, nɛ bɛ na tee jo yi mu.

³⁰ Jɔgɔ wu d'a Yohana tun na w'a batizeli pyi wɛ, Kile laa sipyii? Yi na ɲɔ shɔ.»

³¹ A p'i puyɛ pye: «Wù bu jo: <Kile w'a wu tun>, wu na jo: <Wee tuun wu ni ɲaha na yee di ya ta dà wu na-ɛ wɛ?»

³² Ga wù bu nɔhɔ jo: <Sipyii p'a wu tun...>» (Pu bi fyagi sipyii pu na, bani sipyii pu bɛɛri bi Yohana wii can can na Kile tudunmɔ.)

³³ Lee na a p'i Yesu pye: «Wèe ya cɛ wɛ.» A Yesu bɛ di pu pye: «Ayiwa nɛ bɛ ya she, sefɛɛɛɛ temu gbɔɔrɔ ni nɛ bɛ ya kii keree kii pyi ge, nɛ bɛ da tee jo yee mu wɛ.»

12

Ɛɛɛɛn faapyii niguumɔ pu wo talenɛ le (Maco 21:33-46; Luka 20:9-19)

¹ Lee kadugo na a Yesu di talenɛɛ ɲɔ kɔn na yu pu mu na: «Ná wa w'a bi ɛɛɛɛn tɛge ka shan, na ki maha ni kasɔrɔgɔ ni. A w'i wege ka wolo na pye ɛɛɛɛn wu lohɔ ki tawologo, na zangaso wa yàa shazhɔn wu kaa na. Lee kadugo na a wu ɛɛɛɛn tiire tɛge ki kaa le ɛɛɛɛn faapyii pii kenɛ ni, na gari fiige katii ni.

² Ba ερεzen w'a pa λε we, a wu kapyebye wa tun pee ερεzen faapyii pu mu, na wu she ερεzen nilε wu sho pu mu.

³ Ga, a p'i kapyebye wu co, na wu kpɔn, na wu kewayaya wo yaha kari.

⁴ Lee kadugo na a tεge ki fɔɔ wu kapyebye watii tun kari. A p'i wee ɲuɲɔ bana, na wu cogana kolo.

⁵ A wu nɔhɔ kapyebye wa be tun kari sanha. A p'i wee gbo. Lee kadugo na a wu kapyebyii nijehemεε pii be tun. A p'i pii kpɔn, na pii gbo.

⁶ «Ja nigin ye di bye tεge ki fɔɔ wu mu, wee kaa bi dan wu ni xuuni. A wu wee tun pu mu pu beeri kadugo yiri, na jo: «Nε ja we kunni pu na zhe gbɔɔɔ taha wee na.»

⁷ Ga, a ερεzen faapyii p'i puyε pye na: «Cεn wu lɔvɔɔ w'a we. Yi pa wu wu gbo, cεn wu na bye wu wo.»

⁸ A p'i jafɔɔ wu co na wu gbo, na wu wá tεge ki kadugo yiri.

⁹ «Wee tuun wu ni tεge ki kafɔɔ wu da ba naha pye we? Wu na ba ba, na pee ερεzen faapyii pu gbo, na ερεzen tεge ki kaa le piitiilee kenε ni.

¹⁰ Ta yee ya le kalaa Kile Kafila wu ni we? na:

«Puyirilee p'a faakagerε kemu she ge,
kee k'a pye puga ki
gunɲmii li faakagerε ki nijε ke.

¹¹ Li wii Kafɔɔ w'a lee pye,
kakanhana li wa lii wu naha tãan.»*

¹² A Yawutuu ɲuɲɔfεε p'i ganha na cogana shaa Yesu na, bani p'a li ce na pee na Yesu ya talenε li jo

* 12:11 Zaburuu 118:22-23

wà. Ga, a p'i fya sipyiire ti na, wee tuun wu ni a p'i wu yaha wà, na gari.

*P'a Yesu yege munaa pεεmε keree na
(Macoo 22:15-22; Luka 20:20-26)*

¹³ Lee kadugo na a p'i Farizhεεn pii ni Herōdi wo sipyii pii tun Yesu mu, kōnhō p'i wu co wuyε pyaa nō jomō feni.

¹⁴ A p'i ba na wu pye: «Wù Karamōgō, wèe ya li cε na jo can fō mu nε. Mu ya fyagi sipya wa shishiin na wε, bani sipyii pu bεeri pu nε nigin mu mu. M'a sipyii pu fiinnε na galaa bε Kilε koro li ni. Ayiwa l'a saha p'a munaa pεεmε kaan Oromε saannaa Sezari mu laa, li ya saha wε? W'à yaa na pu kaan, laa wù ya yaa na pu kaan wε.»

¹⁵ Ga, a Yesu di pu shuun shuun juuro ti cε na pu pye: «Naha na y'i na nō yegee wε? Yi pa ni wari dεnε nigin wa ni, di wu wii.»

¹⁶ A p'i nigin wa shε wu na. A Yesu di pu pye: «Jōgō wo jaa ni wu kama pu wa we na wε?» A p'i jo: «Oromε saannaa Sezari.»

¹⁷ Wee tuun wu ni a Yesu di pu pye: «Y'a Sezari wuu li kaan Sezari mu, yi da Kilε bε wuu li kaan Kilε bε mu.» A wu keree di pu naha wō fo xuuni.

*Sadushεεn p'a Yesu yege xunεnε li keree na
(Macoo 22:23-33; Luka 20:27-40)*

¹⁸ Lee kadugo na, nunnōfεε pii bye wà, p'i nε Yawutuu, Sadushεεn pu bye pii. Pee bi yu na xunεnε da ba bye niga na wε. A pii di ba shε Yesu yiri, na shε wu pye:

¹⁹ «Karamōgō, Kilε tudunmō Musa ya le nōmεε le ka na kan wèe mu na: «Ná wa wo ceborona bu xhu, na ta wu ya pya ta wu shō na wε, na wu wee

naxhugoshɔ wu lɔ, kɔnhɔ wu nagoo ta di yaha wee ná wu nixhugo ki mu.»

²⁰ Lee ya bi ceboronamaa gbarashuun wa ta wà. A nizhiimɛ wu cee lenɛ, na xhu wu ya pya ta wɛ.

²¹ A shuun wo wu wee cee wu ninumɔ lɔ, na xhu wu ya pya ta wɛ. A taanri wo wu bɛ di bye mu.

²² A pu gbarashuun wu bɛeri di wee cee wu lenɛ toro, a pu bɛeri di xhu wa shishiin ya pya ta wu na wɛ. Lee kadugo na a cee wu bɛ di xhu.

²³ Xuu pu caɲɛɲɛ ke, wee cee w'i da ba bye pu shen nigin wekɛ wo wɛ? Bani pu gbarashuun wu bɛeri ya wu lenɛ toro.»

²⁴ A Yesu di pu pye: «Le bɛ li wa yee piinɲɛ ki kaɲɲɔ wɛ? Na jo le l'a ka Kile Kafila wu ni ge, yee wa lee cɛ wɛ, y'i wa Kile wo sefɛɛɛ ti bɛ cɛ wɛ.

²⁵ Xuu pu ba ɲɛ, sipyii wa da cèe lenɛ, kelee na gbaya je wɛ. Ga pu na ba bye ba fugba mɛlɛkɛɛ ɲɛ wɛ.

²⁶ Xuɲɛɛ li wo shizhaa na, xuu wemu ni na ki wo tire li kaa ya yu Kile tudunmɔɔ Musa wo Kitabu wu ni ge, ta yee ya yee kalaa wɛ? na:

«Nɛ ɲɛ Ibirayima wo Kile,
ni Ishaaga wo Kile,
ni Yakuba wo Kile.»*

²⁷ Kile ɲɛ xuu wo Kile wɛ, ga wyii wo Kile wu ɲɛ wii. Yee ya piin xuuni.»

*Kile wo saliya ɲamɛhɛɛ ki bɛeri wo nigbɔɔ le
(Maco 22:34-40; Luka 10:25-28)*

²⁸ A saliya karamɔɔ wa di pee nakaara jomɔ pu logo. A wu li ɲa na Yesu ya Sadushɛɛn pu ɲɔ shɔ na

* **12:26** Ekizode 3:6

ɲɔ. A wu fulo wu na na wu yege na: «Lekε l'i ɲε Kile wo saliya wu ɲɔmεhεε ki bεeri nigbɔɔ li wε?»

²⁹ A Yesu di wu ɲɔ shɔ na: «Saliya wu ɲɔmεhεε ki bεeri nigbɔɔ li wa le na:

«Izirayeli shεen yi logo: Wù Kafɔɔ Kile we,

Kafɔɔ nigin pe wu ɲε wii.

³⁰ Ma Kafɔɔ Kile wu taan ma mu

ma zɔ wu bεeri na,

ni ma munaa li bεeri,

ni ma fungɔngɔ ki bεeri,

ni ma fanha ki bεeri.»*

³¹ Li shuun wuu li wa le:

«Ma sipyɲii wu taan ma mu

ba mayε pyaa ki ɲε wε.»*

Kile wo saliya wu ɲɔmεε la shishiin wa ye kii shuun we na wε.»

³² A wee saliya karamɔgɔ wu Yesu pye na: «See na, wù Karamɔgɔ, ye m'a jo ge, kaɲii li wa. Bani Kile ye nigin wu wa, Kile wa shishiin wa nige wee kadugo na wε.

³³ Kile na taan ma mu ma zɔ wu bεeri na, ni ma fungɔngɔ ki bεeri, ni ma fanha ki bεeri. A ma sipyɲii bε di daan ma mu ba mayε pyaa ki ɲε wε, lee ya pεle saraya nizogoyo ni saraya tuuyo ye bεeri na.»

³⁴ A Yesu di li ɲa na w'a wee ɲɔ shɔ ni fungɔngɔ fεere ni, na wu pye: «Mu ni Kile saanra ti tε w'a lii wε.» Na co wee tuun wu na, wa shishiin ya luu waha na wu yege nige kaa la shishiin na wε.

*Shɔvɔɔ wu ya ta pye Dawuda ja ye nigin we
(Macao 22:41-46; Luka 20:41-44)*

* **12:30** Dutεrεnɔmε 6:4-5

* **12:31** Levitike 19:18; Galasi Shεen

35 Na Yesu yaha wu na sipyii pu kalaa Kile-pɛɛŋɛ pugbɔhɔ ki ni, a wu pu pye: «Naha na saliya karamɔgɔlɔɔ p'i yu na Shɔvɔɔ wu ya ta sii pye watii Dawuda ja yɛ kadugo na-ɛ wɛ?»

36 Dawuda yɛ pyaa ya jo Fɛfɛɛɛɛ Munaa fanha ni na:

«Kafɔɔ Kilɛ ya yi jo nɛ Kafɔɔ mu na:

Tiin saanra tatɛɛngɛ ki ni na kanige cɛ,

fo di ba ma pɛɛn pu tirige na pa le

ma tɔɔyɔ nɔhɔ ni.»*

37 Dawuda yɛ pyaa ya Shɔvɔɔ wu pyi Kafɔɔ, wee tuun wu ni, w'a já pye dii wu ja yɛ nigin wɛ?»

Yesu ya pu kaala ni saliya karamɔgɔlɔɔ pu kaa ni (Macao 23:1-36; Luka 20:45-47)

Yesu kafila wu logo bi dan sipyii pu bɛɛri ni xuuni.

38 A wu yi jo pu mu wu kalaa wu ni na: «Y'a yiyɛ kasɛri saliya karamɔgɔlɔɔ pu na. Na fadɛdɔɔnyɔ leni na jaari, ni sipyii na gbɔɔrɔ fò kaan pu mu pinnɛɛ kpɛɛnyɛ na, lee l'a dan pu ni.

39 Kile-pɛɛŋɛ piyɛyɛ yi wo jahagbaa tatiinyɛ, ni yalicensɛɛ wo tatiinceye bɛ di dan pu ni.

40 P'a naxhugoshaa kɛɛɛ yanmuyɔ bɛɛri shuu pu na. Lee kadugo na p'a shɛ mɔ Kile-pɛɛŋɛ na, kɔnhɔ p'i puyɛ shɛ see sipyii. Pu jaagi kanhama na ba golo fo xuuni.»

Naxhugoshɔ wu Kilɛ yakanga (Luka 21:1-4)

41 A Yesu di diin Kile-pɛɛŋɛ pugbɔhɔ ki ni, na saha ni yakanya yi tayahaɲa keshi wu ni, na sipyii pu

* 12:36 Zaburuu 110:1

wari wu yahagana li wii. Naafuu fεε nijεhemεε bi wari nijεhemε leni wu ni.

⁴² A naxhugoshɔ la baa fɔɔ wa bε di ba, na wari tuunɔɔ nifenhεfenhεnεε shuun le wu ni. Wee wari wu bi laha tama nigin shishiin na wε.

⁴³ Wee tuun wu ni a Yesu di wu kalaapiire ti yiri na yi jo pu mu na: «Can na n'a da yi jo yi mu, we naxhugoshɔ la baa fɔɔ we ya lemu le keshi wu funɔɔ ni ge, lee ya jεhe pusamaa bεeri wuu li na.

⁴⁴ Bani pu bεeri ya wolo wolo pu naafuu ni na kan. Ga wee kunni ni wu la baara ti ni, lemu bεeri li jε wu mu wu jɔshaga wuu ge, w'a lee bεeri kan.»

13

*Yesu ya Kile-pεεnε pugbɔhɔ ki ja wu jo
(Macao 24:1-2; Luka 21:5-6)*

¹ Yesu nivorowo Kile-pεεnε pugbɔhɔ ki ni, a wa di wu pye wu kalaapiire ti ni na: «Wù Karamɔgɔ, ye kageegbɔyɔ ye ni ye piyεye ye yerenεgana wii sa!»

² A Yesu di wu pye: «Mu jii wa ye pugbɔyɔ ye bεeri ni gε? Kagerenε ka shishiin wa da ba gori naha ka jɔnɔ ni wε. Yi bεeri na ba do fεεfεε.»

*Keree kiimu na ba byi sani konɔ ki xɔ ge
(Macao 24:3-14; Luka 21:7-19)*

³ Na Yesu nidεεngε yaha Oliviye faabobonɔ ki na Kile-pεεnε pugbɔhɔ ki jaha tii wu ni, a Pyεeri, ni Yakuba, ni Yohana, ni Andire ye di ba wu yege pu ye na na:

⁴ «Kee keree kii na ba bye tuun wemu ni ge, wee she wù na! Naha sheshεεre teke t'i da ba li she na kee keree kii pyeduun w'a nɔ wε?»

⁵ Wee tuun wu ni a Yesu di pu pye: «Y'a yiyε kasεri! Yi ganha bu sipya wa shishiin yaha wu yi piinηε wε!

⁶ Sipyii niηehεmεε na ba ba ni nε mεge ni, na yu: «Nε wu ηε wii». Pu na ba sipyiηehεmεε piinηε.

⁷ Yi ba kashεn keree nuri, na kashεn gbegemε keree nuri tuun wemu ni, yi funyɔ ganha da bεn wε. Li waha l'i waha, kee keree k'a yaa na pye, ga lee di wa da ba bye taaxɔɔ li wε.

⁸ Shi wa na ba yiri shi watii kaa na. Saanra ta na ba yiri saanra tatii kaa na. Niηε cεleηε na ba byi tεye ya ni, na fara xuugbɔhɔ bε na. Kee wa kanhama pu keree ηɔkɔɔnrɔ ye, ba cee laa ma yiri mε wε.

⁹ «Ga yi da yiyε kasεri, bani sipyii na ba yi leni kiirikɔɔn kuruyo yi keηε ni. Pu na ba yi kpɔɔn xuuni Kile-peεηε piyεye yi ni. Pu na ba se ni yi ni gbafεnεεrεε ni saannaa mu nε mεge wuu na. Lee na ba bye kajunηɔ yi na Kile wo Jozaama pu jo pu mu.

¹⁰ Yani kee keree kii ki pye ge, li waha l'i waha, Jozaama pu yεrε ya yaa na fεnhε jo shi wu bεeri mu.

¹¹ Pu ba yi coni, na yi leni keye ni tuun wemu ni, yi nijoyo ganha bu da bye yi mu funzhaga wε, ga jomɔ pe pu da ba digi yi funyɔ ni wee tuun wuyε pyaa ni ge, yi pee jo, bani yiyε pyaa wa da ba bye pu joveε wε, fo Fεfεrε Munaa.

¹² «Ceboro na ba wu ceboro le keηε ni, kɔnhɔ p'i wu gbo. To na ba lee tuugo pye wu pya na. Nagoo bε na ba yiri pu sefεε feni, kɔnhɔ p'i pu gbo.

¹³ Sipyii bεeri na ba yi kɔ nε mεge wuu na, ga wemu bu já luu mara fo na she nɔ li tεhεnε na, weefɔɔ na ba shɔ.»

*Kapyebaagaa**(Macao 24:15-28; Luka 21:20-24)*

¹⁴ «Ayiwa gyεεgi pyevɔɔ wu ya yaa w'a naa xuu wemu ni wε, yi ba wu niyerege naa wee xuu wu ni. (Wa bi yi kalaa, wufɔɔ wu yi naaha cε!) Wee tuun wu ni, piimu na ba bye Zhude fiige ki ni ge, pee di ba fe p'a se faaboboyo xuu ni.

¹⁵ Lee ba wemu ta katanɔa nuɔɔ ni, wu ganha bu da digi jé wu puga ni di wu yεyε lɔ wε.

¹⁶ Wemu na kεyε ni ge, wee ganha bu guri di ba wu fadenε lɔ wε.

¹⁷ Bɔɔngɔ na ba bye lahaa fεε ni puɔmaraya fεε wogo yee caya yi na.

¹⁸ Y'a Kile na kɔnhɔ kee keree ki ganha ba saha ni wiire tuun ni wε.

¹⁹ Bani kanhama na ba bye yee caya yi na pemu tuugo sanha bye na wε, na co fo Kile ya kɔɔɔ sii tuun wemu ni ge, fo na pa nɔ ni naa na. Pee kanhama pu tuugo di wa da bye be nige bada wε.

²⁰ Kafɔɔ da bye wu ya wolo kee cabyaa ki ni wε, sipya wa shishiin bi da zhɔ wε. Ga sipyii piimu na w'a bulo ge, pee wuu na w'a kii wolo kee cabyaa ki ni.

²¹ Ayiwa, wa ba yi pye wee tuun we ni na: «Yi wii, Shɔvɔɔ wu wa naha.» kelee «Yi wii mε, wu we mε.» Yi ganha bu da yee na wε!

²² Bani kafinejuu pii na ba yiri, na puyε pye shɔvεε ni Kile tudunmɔɔ. Pu na ba naaha sheshεε keree ni kakanhaanaa pyi kɔnhɔ p'i sipyiiire ti piinε. Kile ya sipyii piimu na bulo ge, nago ba pu da ja ba pee be piinε wε, pu bi da ba pee be piinε.

²³ Yee kunni p'a yiyε kasεri dε! Nε kii keree kii beeri jo yaha yi mu.»

*Sipya Ja nibanja keree**(Macao 24:29-31; Luka 21:25-28)*

²⁴ «Yee caya yi na, pee kanhama pu nidorogo na,
 «Nibiige na ba jé caña ki ni;

yeñε wa da kpεεngε yeege wε;

²⁵ wɔɔɔ ki na ba do na yìri fugba we ni;

fugba wu sefεεε ti na ba jελε.»*

²⁶ «Wee tuun wu ni sipyii na ba Sipya Ja nibawo
 ja fugba jahaya ye na ni sefεεε ti bæeri, ni nɔɔɔ
 nigbɔ ni.

²⁷ W'a piimu jahaba bulo ge, wu na ba mεlekεε tun
 pu pee pinne, na yìri konɔ ki kabaya shishεεε wu
 bæeri na, na li jɔ kɔn jinε ke tɛhεnε le na, fo fugba
 we tɛhεnε le.»

*Kalaa wemu ya daa nitoodige keree na ge**(Macao 24:32-35; Luka 21:29-33)*

²⁸ «Naha sheshεεε ta te nitoodige shizhaa na. Ki
 geye ba jɔ kɔn na funni tuun wemu ni, yi wa ma li
 cε na ki nagoo pyeduun w'a tεεñε.

²⁹ Mu li wa, yi ba kii keree kii jaa ki na byi tuun
 wemu ni, y'i li cε na Sipya Ja w'a tεεñε na xɔ, na w'a
 nɔ xɔ kujɔɔ li jɔ na.

³⁰ Can na n'a da yi jo yi mu, sipyii pii pu wa
 niifεεε ni nimε ge, pee bæeri wa da xhuu wε, yani
 kii keree kii bæeri jɔ ki fa ge.

³¹ Fugba we ni jinε ke na ba doro, ga nε jomɔ pe
 wa da doro bada wε.»

*Wa ya kee caña ke, ni wee tuun we cε wε**(Macao 24:36-44)*

³² «Ga sipya wa shishiin wa kee caña ke ni wee
 tuun we cε wε, ali fugba mεlekεε pu bε wε, Kile Ja

* **13:25** Ezayi 13:10; 34:4

wu bε wε. To Kile ye nigin pe w'a kee cana ke ni wee tuun we ce.

³³ Y'a yiyε kasεri, y'i diin yaha j̄ni na! Bani yi wa lee kaa li n̄duun ce wε.

³⁴ Li na ba bye ma na jo ná wa nigaraga kulo ni, wee nivorogo ya wu yanmuyɔ bεeri kaa le wu kapyebyii kenε ni, na pu bεeri nigin nigin wu nibyii she pu na, na yi jo puga ki kuj̄sigime wu mu na wu tiin yaha j̄ni na.

³⁵ «Lee wuu na yi kori yaha j̄ni na, bani puga ki kafɔɔ wu na ba ba yakonɔ la, j̄inj̄ε na la, xhupee mehεε suduun ni la, jisɔɔgɔ na la, yi wa ce wε.

³⁶ Wu ganha ba yi fo, wu yi ninmunuyɔ ta wε.

³⁷ Ye n'a yu yi mu ge, yee n'a yu sipyii pu bεeri mu: «Yi kori yaha j̄ni na!»»

14

*Yawutuu j̄nj̄ɔfεε p'a woni pye Yesu kaa na
(Macoo 26:1-5; Luka 22:1-2; Yohana 11:45-53)*

¹ Cabyaa shuun ye wu bye pu ni Nuwuuro, ni Shizhenhεε Baa Buuri Kalenε li tε ni. Saraya jaha shɔnrvivεε j̄nj̄ɔfεε ni saliya karamɔgɔlɔɔ pu bi cogana shaa Yesu na p'i wu peelee co ηmɔhɔrɔ ni, p'i wu gbo.

² A p'i jo: «Wu ganha bu wu co kalenε li ni wε, kɔnhɔ tunmɔ ganha bu yiri sipyiire ti tε ni wε.»

*Cee wa ya lasikoli wo Yesu j̄nj̄ɔ ni
(Macoo 26:6-13; Yohana 12:1-8)*

³ Na Yesu yaha wu na li Betani kulo li ni Simɔ kaban, togo k'a fεnhε wemu co toro ge, a cee wa di ba ni lasikoli gboro la ni. Lee bi j̄ni pεewa lasikoli wa na wemu mεge ki jε na naari ge. A cee wu lee

lasikoli gboro li ɲɔ waa, na li funɲɔ lasikoli wu wo Yesu ɲunɲɔ ni.

⁴ Sipyii pii pu bye wà ge, a pii logoo di yìri, na ganha na puyε pyi: «Te lasikoli kakara te wo ɲunɲɔ ɲε lekε wε?»

⁵ We lasikoli we bi da já bεεε na toro wari kabɔfonɔɔ kεεε shishεεεε ni kaguro (w 45.000) shishiin tàan, na wee kan funmɔ fεε mu.» A p'i jo ni wee cee wu ni xuuni.

⁶ Ga, a Yesu di jo: «Yi laha wu na! Naha na y'i we cee we zɔ tɛnri wε? Go kasaana w'a pye mε nε na.

⁷ Funmɔ fεε na da daa yee tε ni tuun bεeri ni. Tuun bεeri bu yee taan, yee na já kasaana pye pu na. Ga nε kunni wa da ba bye yee tε ni tuun bεeri ni wε.

⁸ Wu se kaa w'a pye. Na gbo wo lasikoli w'a wo na na, yani di ba xhu ge.

⁹ Can na n'a da yi jo yi mu jo xuu bεeri ni Kile wo Jozaama p'a jo ke koɲɔ ke na ge, le we cee we ya pye ge, li bε na baari wà, na sipyii pu funyɔ tirige ni wu kaa ni.»

Zhuda Isikariyɔti funɲɔ ya pye wu Yesu nɔhɔ yaha (Macoo 26:14-16; Luka 22:3-6)

¹⁰ Zhuda Isikariyɔti we wu bye wu kalaapiire kε ni shuun wu wa nigin ge, wee ya she saraya ɲaha shɔɔnrivεε ɲunɲɔfεε pu mu na wu da Yesu le pu kenε ni.

¹¹ P'a wu jomɔ pu logo ge, a lee di daan pu ni xuuni. A p'i ɲɔmεε lɔ wu mu na pee na ba wari kan wu mu. A Zhudasi di ganha na pyegazaana shaa wu Yesu le pu kenε ni.

P'a Bulooro Nuwuuro ti wo Kalenε li yalige ki li shiizhan

(Macoo 26:17-25; Luka 22:7-14,21-23; Yohana 13:21-30)

¹² Shizhenherε Baa Buuri wu wo Kalenε li cazhi-ige ke, kemu na nuwuuro ti wo saraga dubyapige ki ma gbo ge, a Yesu kalaapiire t'i wu yege na: «Ma funṅɔ wa wu shε Nuwuuro ti wo Kalenε li yalige ki gbegele xuu wekε ni wε?»

¹³ A Yesu di shuun wa tun wu kalaapiire ti ni, na yi jo pu mu na: «Yi shε kanha ki ni. Yi na zhε saha ni ná wa ni w'a lɔhɔ shɔɔ tugo, y'i daha wee feni.

¹⁴ Wu ba shε jé puga kemu ni, y'i kee puga ki kafɔɔ pye: «Wu Karamɔgɔ w'a jo na wu ni wu kalaapiire ti na ba Nuwuuro ti wo Kalenε li yalige ki li puga kemu ni ge, na mii ki wa wε?»

¹⁵ Wu na pugbɔhɔ ka shε yi na zangaso wu ni. Yεreyε wa ki ni, k'a gbegele yaha. Y'i Nuwuuro ti Kalenε li yalige ki gbegele wu mu wà.»

¹⁶ A kalaapiire t'i yiri kari kanha ki ni, na shε keree ki ta ba Yesu ya yi jo pu mu wε. A p'i Nuwuuro ti wo Kalenε li yalige ki gbegele wee xuu wu ni.

¹⁷ Ba piige k'a pa wɔ wε, a Yesu ni wu kalaapiire kε ni shuun wu ba.

¹⁸ Na pu yaha lige ki na, a Yesu di ba jo: «Can na, n'a da yi jo yi mu, wa na ba nε le kenε ni yee ni, wemu w'a li ni nε ni ge.»

¹⁹ A kalaapiire ti nahaya di danha, na ganha na wu yegee nigin nigin, na: «Nε wi ya?»

²⁰ A Yesu di pu ṅɔ shɔ na: «Yee kε ni shuun wu wa wu wa, wemu w'a wu kenε ki le golεgε ki ni ni nε ni ge.

21 Sipya Ja wu na ba xhu ma na jo ba l'a ka wu shizhaa na wε. Ga wemu w'a da ba Sipya Ja wu le keɲε ni ge, bɔɔngɔ ki ɲε weefɔɔ wogo. Ali wee ná wu da bye pu ya wu se bε wε, lee bi da bɔrɔ wu mu.»

Kafɔɔ fεfεεε yalige ki keree

(Macoo 26:26-30; Luka 22:15-20; 1 Korente Shεεn 11:23-25)

22 Na pu yaha lige ki na, a Yesu di buuri wa lɔ, na baraga taha Kile na, na wu kegi kegi na kan wu kalaapiire ti mu, na pu pye: «Yi wu lɔ, nε ceepuuro ti wa te!»

23 Lee kadugo na a wu ερεzen lɔhɔ ceεgbuu li lɔ, na baraga taha Kile na, na li kan pu mu. A pu bεeri di ka gba.

24 A Yesu di pu pye: «Nε shishan pu ɲε pe, Kile wo kariɲεεε ɲɔmεε li wo shishan pe. Sipyiɲεhεmεε wuu na p'a wo.

25 Can na, n'a da yi jo yi mu, n'a da ερεzen lɔhɔ gba nige wε, fo caɲa kemu n'a da ba ki nivonɔ gba Kile wo saanra te ni ge.»

26 Ba p'a li xhɔ wε, na Kile masɔɲɔ yoyo cee. Lee kadugo t̄aan a p'i foro kari Oliviye faabobonɔ ki na.

Yesu ya jo na Pyεeri na ba foro wee kaa t̄aan

(Macoo 26:31-35; Luka 22:31-34; Yohana 13:36-38)

27 A Yesu di wu kalaapiire ti pye: «Yee bεeri na ba baa na nε ye nigin yaha, bani l'a ka Kile Kafila wu ni na:

⟨Nε na ba yatɔnahama wu gbo;

dubyaa pu bεeri na baa caaga.⟩*

* 14:27 Zakari 13:7

²⁸ Ga ne ba ne na foro xu ni tuun wemu ni, ne na doro yi naha na Galile fiige ki ni.»

²⁹ A Pyeri di wu pye: «Ali pusamaa beri nehe baa na ma wa, n'a da ga ma wa we.»

³⁰ A Yesu di wu pye: «Can na n'a da yi jo ma mu, ninaa wo piige ke ni yani xhupeshiilee ni shuun wuu pu pa mehe su ge, mu na ba foro ne kaa taan tanni taanri na mu ya ne ce we.»

³¹ Ga, a Pyeri di yi jo wu mu sanha na yi waha xuuni na: «Ali li mehe yaha ne wu xu be ni mu ni, n'a da ga foro ma kaa taan we.» A pusamaa beri di yee ninuyo jo mu.

*Yesu ya Kile eri Zhetiseman tiire tege ki ni
(Macao 26:36-46; Luka 22:39-46)*

³² Lee kadugo na a p'i gari xuu wa ni wemu mege ki ne na Zhetiseman ge, a Yesu di wu kalaapiire ti pye: «Yi tiin naha, di she Kile eri.»

³³ A wu gari wa ni Pyeri, ni Yakuba, ni Yohana ni. A l'i sii wu funno conri fo xuuni, na wu naha be tanha.

³⁴ A wu pu pye: «Ne zo we beri w'a tanha fo ne na zhaa di xhuu. Yi tiin naha, y'i gori yaha ni na!»

³⁵ A wu she naha na eri na do pine na, na Kile eri na li bi da ja bye, wee tuun wu wo kanhama p'i doro wu nuno ni.

³⁶ A wu jo: «Na To, kaa la shishiin ya mu jani we, le kanhama ceegbuu le sanha lii na na. Lee be na, ne wo nidaan ganha bye we, fo mu wo nidaan.»

³⁷ A Yesu di guri pa wu kalaapiire taanri wu yiri, na ba pu ta p'a nmuno. A wu Pyeri pye: «Sim, m'a nmuno ge? Mu ya ja kori yaha ni na na ali eri nigin be pye-e ya?»

38 Yi tiin yaha ɲii na y'i da Kile ɲɛɛri, kɔnhɔ Shitaanni ganha bu se ta yi na wɛ. Sipyaa munaa ya sɔɔ, ga wu ceepuuro fanha k'a cɛrɛ.»

39 A wu laha pu taaɲ sanha na Kile ɲɛɛri, na guri pee jonumɔ pu na.

40 Lee kadugo na a wu guri pa sanha wu kalaapiire ti yiri, na ba pu ta p'a ɲmunɔ sanha, bani ɲmunumɔ pu bi shɔ pu ni. A p'i bye pu ya cɛ dii pu da wu ɲɔ shɔ wɛ.

41 A wu ba tɔɔɲii taanri wuu li ni na pu pye: «Yee wa ɲmunɔɔ sanha na ɲmɔni gɛ? L'a yaa, tuun w'a nɔ. Li wii, Sipyaa Ja wu na ba jɛ jurumupyii pu keɲɛ ni.»

42 Yi yiri wu da se! We w'a da na le keɲɛ ni ge, w'a nɔ.»

Yawutuu p'a Yesu co

(Macao 26:47-56; Luka 22:47-53; Yohana 18:3-12)

43 Na Yesu yaha pee jomɔ pu na, taapile ni a Zhudasi di nɔ, wee ɲɛ kalaapiire ke ni shuun wu wa nigin wa. A wu nɔ ni sipyiɲɛhemɛɛ pii ni. ɲmɔparaa ni pubegɛe ki bye pee mu. Saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ ɲuɲɔfɛɛ, ni saliya karamɔgɔlɔɔ, ni nɔhɔlɛɛ pu bi pee tun.

44 Zhudasi wemu wu bi da ba Yesu le keɲɛ ni ge, wee bi ɲaha shɛshɛɛɛ ta shɛ sipyiire ti na na: «Di ba shɛ ɲɔsɔɔnrɔ fɔ kan ná wemu mu, y'i wee co, wee wu wa. Y'i kasɛɛgɛ yaha wu na xuuni, yi da gaɲɲi ni wu ni.»

45 A Zhudasi di dii Yesu na taapile ni, na wu pye: «Karamɔgɔ!» Na ɲɔsɔɔnrɔ fɔ kan wu mu.

46 Ba lee ya pye wɛ, a p'i fulo Yesu na, na wu co.

47 A Yesu wo sipya nigin wa di wu ηmɔpara kɔɔngi, na saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ wo ɲuɲɔfɔgbɔ wu wo kapyebye niwɛɲɛ paa laha.

48 A Yesu di pu pye: «A yee di ba ni ηmɔparaa, ni pubegeɛ ni nɛ taɔɲɔ ni, ma na jo kakuubye di ɲɛ ya?»

49 Nɛ bi bye ni yee ni caɲa bɛɛri, na sipyii kalaa Kilɛ-pɛɛɲɛ pugbɔhɔ ki ni, yee di ya nɛ co wɛ. Ga l'a pye, kɔnhɔ Kilɛ Kafila wu ɲɔ di fa.»

50 A wu kalaapiire ti bɛɛri di baa, na wu yaha wà.

51 A lɛvɔɔ wa di daha Yesu fɛni, fatɔɲɔ yɛ ki bi mugile wu na. A shɛn nigin wa di wu co sipyii pu ni.

52 A wu wu fatɔɲɔ ki yaha wee keɲɛ ni, na baa kari ni ceɲpile ni.

*P'a shɛ ni Yesu ni Yawutuu wo kiirikɔɔn pu mu
(Macoo 26:57-68; Luka 22:54-55,63-71; Yohana
18:13-14,19-24)*

53 A p'i gari ni Yesu ni saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ wo ɲuɲɔfɔgbɔ wu kaban. Saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ ɲuɲɔfɛɛ, ni nɔhɔlɛɛ, ni saliya karamɔgɔlɔɔ pu bɛɛri di puyɛ pinne wà.

54 A Pyɛɛri di laraga kɔn pu na, na daha pu fɛni, fo na shɛ jé saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ wo ɲuɲɔfɔgbɔ wu wo kaɲa ki ni, na diin gɛdii pu tàan na na wahani.

55 Saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ ɲuɲɔfɛɛ pu fara ki-irikɔɔn kuruɲɔ ki na, pee bi sɛɛri kaa la shaa Yesu fɛni kɔnhɔ p'i wu gbo, ga pu ya li ta wɛ.

56 Sipyiɲɛhɛmɛɛ ya kafinɛyɛ sɛɛri keree pye Yesu fɛni, ga pu jomɔ pu bi puyɛ kaala.

57 A sipyii pii di yìri na kafinɛyɛ taha Yesu na na:

58 «W'a yi jo wèe nii na na: «Sipyii p'a ke Kile-pεεηε pugbɔhɔ kemu yereηε ge, nε na ba kee ja, na katii yereηε cabyaa taanri funηɔ ni, sipyii keye ya kemu yereηε wε.»»

59 Ga lee bε na, pu sεeri keree ki jomɔ pu ya pye nigin wε.

60 Wee tuun wu ni a saraya naha shɔɔnrivεε wo ηunɔfɔgbɔ wu yiri yere sipyii pu niηε ni, na Yesu pye: «Jomɔ pemu bεeri pii sipyii pii wa yu mu shizhaa na ge, mu wa da pu ηɔ shɔ-ε γε?»

61 Ga, a Yesu di cari wuyε na, wu ya yaaga jo wε.

A saraya naha shɔɔnrivεε wo ηunɔfɔgbɔ wu wu yege sanha na: «Ta mu wu ηε Shɔvɔɔ we, duba fɔɔ Kilε Ja we?»

62 A Yesu di wu ηɔ shɔ na: «Uun, were nε wa. Yi na ba Sipyia Ja wu nidεεngε ηa Se Bεeri Fɔɔ Kilε kanige cε. Yi na ba wu nibawo ηa bε sanha fugba nahaya ye na.»

63 Lee na a saraya naha shɔɔnrivεε wo ηunɔfɔgbɔ wu wuyε pyaa wo fadenε shεengi loyire kenε ni, na jo: «Naha feni wù ηε sanha sεεrεε pu mu wε?»

64 Yi niwegee wa wu Kilε mekyεεgere jomɔ ni. Yee di wa yeke yu wε?»

A pu bεeri di wu jaagi na w'a yaa na wu gbo.

65 A pii di ηɔlɔhɔ tugi wu na. A p'i Yesu naha pɔ, na wu kpɔɔn ni kaguruyo ni, na wu pye: «Ma kpɔnvɔɔ wu mεge yiri wù mu?» A gedii pu bε di Yesu kpɔn ni pu keye ni.

Pyεeri ya foro Yesu kaa tɔan

(Macao 26:69-75; Luka 22:56-62; Yohana 18:15-18,25-27)

⁶⁶ Na Pyεeri yaha saraya naha shōonrivεε wo nūnɔfɔgbɔ wu kaanɔ ki ni, a saraya naha shōonrivεε wo nūnɔfɔgbɔ wu wo kapyebyezhɔ wa di yiri wà zangaso wu fugba ni, na tigi ninε ki na.

⁶⁷ A wee di ba Pyεeri na wu na na wahani, na wu wii xuuni na wu pye: «Mu be wu bye ni Nazareti shεen Yesu ni.»

⁶⁸ Ga, a wu foro wu kaa tãan na jo: «Ye mu wa yu ge, ne yi ce we, ne yi naha ce we.» Lee kadugo na a wu foro kari kpaan li ni, a xhupeshiime di mee su.

⁶⁹ A kapyebyezhɔ wu wu na sanha na yi jo wee xuu wu wo sipyii pu mu na: «We ná we be wu wa pu ni.»

⁷⁰ A Pyεeri di foro Yesu kaa tãan sanha.

Ba jeri ya pye we, piimu pu bi yere Pyεeri tãan ge, a pee be di wu pye: «Nakaara baa mu be wu wa pu ni, bani Galile shen mu be ne.»

⁷¹ Ga, a Pyεeri di gaa na wuyε laɔi na jo: «Ná wemu kaa yi wa yu ge, ne wu ce we.»

⁷² Taapile ni a xhupoo di mee su xhupeshuun wuu na. A Pyεeri funɔ di do ni Yesu jomɔ pu ni na: «Yani xhupeshiilee ni shuun wuu pu pa mehεε su ge, mu na ba foro ne kaa tãan tɔɔnii taanri na mu ya ne ce we.» A mee di shɔ wu na.

15

P'a she ni Yesu ni Pilate mu
(Macoo 27:1-2,11-14; Luka 23:1-5; Yohana 18:28-38)

¹ Nisɔɔgbɔhɔ ki na a saraya naha shōonrivεε nūnɔfεε, ni nɔhɔlεε, ni saliya karamɔgɔlɔɔ, ni ki-irikɔon kurunɔ ki beeri, a pee di puyε pinne, na puyε na. A p'i Yesu pɔ, na she wu le Pilate keɔe ni.

² A Pilate di wu yege na: «Yawutuu wo saan mu ɲe ya?» A Yesu di wu ɲɔ shɔ na: «Uun, ba ma wa yi yu we, wee ne ɲe.»

³ A saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ ɲuɲɔfɛɛ p'i wu tɔɔgɔ le ni jomɔ niɲehemɛ ni.

⁴ A Pilate di wu pye sanha na: «Mu wa da ɲɔshɔɔɔ ta shishiin pye-e ya? P'a keree kiimu taga na mu tɔɔgɔ leni ge, mu wa kee nuri-i ge?»

⁵ Ga Yesu ya wu ɲɔ shɔ we, a lee di bye kakanhana Pilate mu.

P'a Yesu jaagi na pu wu gbo

(Macoo 27:15-26; Luka 23:13-25; Yohana 18:39-19:16)

⁶ Ayiwa kaa la bi tee na byi Yawutuu pu mu, lee ɲe yee beeri pu bu kasolemɛ wemu sha Pilate mu pu Bulooro Nuwuuro Kalenɛ li ni, w'a wee yaha.

⁷ Ná wemu mɛge ki ɲe na Barabasi ge, wee ni wu n'a she pyenii bi bye kaso ni wee tuun wu ni. Pee wa bi sipya wa gbo pu wo n'a she wu funɲɔ ni.

⁸ A sipyiire t'i gari Pilate yíri na she wu ɲɛɛri na w'a tee na kaa lemu pyi pu mu ge, na wu lee pye.

⁹ A Pilate di pu ɲɔ shɔ na: «Yi la ɲe di Yawutuu pu wo saan wu yaha yi mu ya?»

¹⁰ Bani Pilate bi li ce na Yesu wo ɲɛɛɛn na saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ ɲuɲɔfɛɛ p'a bi wu le wee kenɛ ni.

¹¹ Ga, a saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ ɲuɲɔfɛɛ p'i sipyiire ti sɔn, na pu Pilate ɲɛɛri na wu Barabasi yaha.

¹² A Pilate di pu pye sanha na: «Yawutuu pu wo saan wu wi ge, di lekɛ pye wu na we?»

¹³ A p'i xhuulo sanha na jo: «Wu kori tige na!»

14 A Pilate di pu yege na: «Kakuunɔ lekε wu d'a pye wε?» Ga, a p'i xhuulo xuuni na toro taashiine li tãan na: «Wu kori tige na!»

15 Pilate funɲɔ bye wu sipyiire ti wo ɲidaan pye. Lee wuu na w'a Barabasi yaha, na Yesu kan p'a kpɔn ni susɔlɔɔ ni, na wu le pu kenε ni pu kori tige na.

*Sɔrɔsii p'a Yesu la wolo
(Macao 27:27-31; Yohana 19:2-3)*

16 A sɔrɔsii p'i gari ni Yesu ni gbafεnεeri wu kaanɲa ki ni, na pu kurunɲɔ ki sɔrɔsii pu bεeri pinne wà.

17 A p'i saanra fadeboronɲɔ ɲiniga ka le wu na, na xhuyo shin na pye saanra ɲudɔnɔ, na lee tɔ wu ɲunɲɔ ni.

18 Na fò kan wu mu na: «Naabye, Yawutuu saan!»

19 A p'i ganha na wu kpɔɔn ɲunɲɔ ke ni ni waha-gaan ni, na ɲɔlɔhɔ tugoo na woni wu na, na leele wu fεε ni, na li pye kanna p'a wu pεε.

20 P'a wu la wolo xɔ ge, na kee fadeboronɲɔ ɲiniga ki wolo wu na, na wuyε pyaa wo fàya yi le wu na, na foro ni wu ni kanha ki ni, p'i she wu kori korikoritige ki na.

*P'a she Yesu kori tige na
(Macao 27:32-44; Luka 23:26-43; Yohana 19:17-27)*

21 Ayiwa, na pu yaha pu na gaanɲi, a p'i ná wa ɲa w'a yiri wu kerεye ni na doroo, wee mεge ki bye na Simɔ. Sirine kulo li shen w'a bye wii. Alεkisandire ni Urufusi ye to wu bye wii. A sɔrɔsii p'i wee karamu w'a Yesu korikoritige ki lɔ.

22 A p'i gari ni Yesu ni xuu wa ni, wee mεge ɲε na «Goligota», lee kɔri ɲε «Nugɔrɔgɔ xuu.»

23 A p'i duven suri durɔgi losorogo ka ni na kan wu mu na wu yee gba, ga Yesu ya ta sɔɔ na yi gba wɛ.

24 A p'i wu kori tige na, na wu fàya yi shan tahaa tahaa. A pu bɛeri di kagaangaa lɔ, na kee pinne kan wa mu w'a shan shan fàya tahaa ki ɲuɲɔ ni. A p'i yi lɔ, wa bɛeri w'a wu wo kagaan woyo lɔ.

25 P'a wu kori tige ki na tuun wemu ni ge, lee ya pye ɲisɔɔgɔ tuunɔ ɲii gbarashɛɛɛ wu na.

26 P'a wu jaagi lemu na ge, na lee ka na:

YAWUTUU WO SAAN WE.

27 A p'i kakuubyii shuun kori tiye na Yesu tàan, nigin wa bye wu kanige cɛ, nigin wa di ɲɛ wu kamɛnɛ cɛ. [

28 Lee na Kilɛ Kafila w'a yemu jo na pu na ba wu tɔrɔ le kakuubyii ni ge, yee ɲɔ ya fa.]

29 Kodoroloo pu bi pu ɲuyɔ kori, na wu shehɛɛ, na yu: «Uun, mu wemu w'a jo na mu na Kilɛ-pɛɛɲɛ pugbɔhɔ ki ja, na ki yereɲɛ sanha cabyaa taanri funɲɔ ni ge.

30 Mayɛ shɔ sa! Tigi laha tige ki na!»

31 Saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ ɲuɲɔfɛɛ ni saliya karamɔgɔlɔɔ pu bɛ bi Yesu la wo puyɛ tɛ ni, na puyɛ pyi na: «W'a sipyii piitiilee shɔ, ga w'a da já wuyɛ shɔ wɛ,

32 Shɔvɔɔ we wu ɲɛ Izirayɛli wo saan wu ge, wu tigi laha nime korikoritige ki na, kɔnhɔ wù wu ɲa wù dà wu na.» Namaa shuun wemu p'a kori ni wu ni ge, pee bɛ bi wu fanri.

Yesu xugana

(Macao 27:45-56; Luka 23:44-49; Yohana 19:28-30)

³³ Ba caŋa k'a pa nɔ midi na wɛ, a nibiige di jé fiige ki bæeri ni, fo na she nɔ yakonɔ tuunɔ ɲii taanri wu na.

³⁴ Ba yakonɔ ki wo tuunɔ ɲii taanri w'a pa nɔ wɛ, a Yesu di ba mujuugbɔɔ wá na: «Eli, Eli, lama sabakatani?» Lee kóri ɲɛ: «Na Kile, Na Kile, ɲaha na ma d'a na yaha wɛ?»

³⁵ Piimu niyereye yi bye wà ge, ba pii ya lee mujuu li logo pee ni wɛ, na jo: «Wii, Kile tudunmɔɔ Eli w'a yiri.»

³⁶ A shɛn nigin wa di baa kari pu ni, na she yoro fyɛnmi vinɛgiri ni, na tee migile kagaantɔɔngɔ ka na, na she gan Yesu mu wu sɔn. A wee ná wu jo: «Yi yere wù wu wii Eli bu da wu na da ba wu tirige.»

³⁷ Ga, a Yesu di mujuugbɔɔ wá, na xhu.

³⁸ Taapile ni a Kile-pɛɛɲɛ pugbɔhɔ ki ɲahaparaga faɲa nigbilege k'i daa shuun, na lɔ fugba wu na fo ɲiɲɛ ke.

³⁹ Sɔrɔsii ɲuɲɔfɔɔ we niyerege ki bye na saha ni Yesu ni ge, wee ya wu ɲa w'a sipile wá na xhu ge, a wu jo: «Can na, Kile Ja yɛ pyaa ki bye we ná we.»

⁴⁰ Cèe pii bɛ bi yere taliige ni na kii keree kii wii. Pii mɛyɛ yi wa ye pu ni: Magadala shɛɛn Mariyama, ni Yakuba nibire ni Zhose yɛ nu Mariyama, ni Salomɛ.

⁴¹ Pee cèe pu p'a bi taha Yesu fɛni, na wu tɛgɛ wu labye wu na, na wu yaha Galile fiige ki ni. Cèe ɲiɲɛmɛɛ piitiilee bɛ bi taha wu fɛni na kari Zheruzalɛmu ni.

Yesu legana faɲa ni

(Macao 27:57-61; Luka 23:50-56; Yohana 19:38-42)

⁴² A yakonɔ k'i nɔ, kee jε Pɔri caɲa. Kee caɲa ki shi na Yawutuu pu ma cadεengε ki keree gbegele yaha, kee da nɔhɔ pye Yesu caxhugo caɲa.

⁴³ A Arimate shεen Yusufu di ba. Kiirikɔn kurunɔ ki sipyigbɔ wa wu bye wii. Wee bε bi Kilε wo saanra ti sigee, a wu junɔ waha na shε Pilate mu, na Yesu nixhugo ki jεeri wu mu.

⁴⁴ A lee di Pilate fo wu na logo na Yesu ya xu tɔvuyo na mε. A wu sɔrɔsii junɔfɔɔ wu yiri, na wu yege Yesu xuduun bu da w'a mɔ.

⁴⁵ W'a jɔshɔrɔ ta na yiri sɔrɔsii junɔfɔɔ wu yiri ge, a wu sɔɔ na Yusufu wu Yesu nixhugo ki lɔ.

⁴⁶ A Yusufu di fatɔɲɔ ka shɔ, na Yesu tirige, na kee fatɔɲɔ ki migile wu na, na wu le faɲa ka ni, kee bi tugi yaha faaya yi ni. Na xhɔ na kageegbɔhɔ ka gologolo taga faɲa ki jɔ tɔ.

⁴⁷ Magadala shεen Mariyama ni Zhose nu Mariyama, pee bye wà na Yesu nixhugo ki talenje ki wii.

16

Yesu ya jε na foro xu ni

(Macoo 28:1-8; Luka 24:1-12; Yohana 20:1-10)

¹ Ba Yawutuu wo cadεengε k'a toro wε, a Magadala shεen Mariyama, ni Yakuba nu Mariyama, ni Salome yε di shε nudanga yanmuyɔ shɔ, na p'i shε Yesu nixhugo ki tìre ni yee ni.

² A p'i gari faɲa ki na Dimazhi wu jisɔɔgɔ ki na, caɲa ki foroduun ni.

³ Pu bi puyε pyi na: «Jɔgɔ wu d'a zhε kageegbɔhɔ ki gologolo laha wèe mu faɲa ki jɔ na wε?»

⁴ A p'i wii na kageegbɔhɔ ki ta k'a gologolo laha faɲa ki jɔ na.

⁵ A p'i jé faɲa ki ni, na ná wa ɲa wà, wu nidεεngε ki bye kanige cε we ni, fadédɔngɔ nivige di ɲε wu na. A l'i bye pu fyaara wuu mu kakanhana xuuni.

⁶ A wee di pu pye: «Yi ganha fya wε. Nazareti shεεn Yesu we w'a kori tige na ge, wee y'a zhaa. Wu wa naha wε; w'a ɲε. P'a wu sinniɲε xuu wemu ni ge, yi wee wii.

⁷ Ga yi shε yi jo wu kalaapiire ti mu ni Pyεeri bε na: «W'a gaɲi yi ɲaha na Galile fiige ki ni. Yi na zhe wu ɲa wà ma na jo, ba w'a bi yi jo yi mu wε.»

⁸ A cèe p'i fya na jεε, na baa foro faɲa ki ni. Pu ya yaaga jo sipya wa shishiin bε mu wε, bani pu bi fya.

Yesu ya wuyε shε Magadala shεεn Mariyama na (Maco 28:9-10; Yohana 20:11-18)

[
⁹ Yesu niɲεɲε na foro xu ni, Dimazhi wu ɲisɔɔgɔ ki na, a wu wuyε shε Magadala shεεn Mariyama na ɲaha na. Jinaa gbarashuun wu bi kɔri yeege wee ni.

¹⁰ Pii pu bi ɲaari ni Yesu ni ge, a Mariyama di shε yi jo pee mu. Pee ɲahaya yi bi tanha, mεhεε pu bi suu.

¹¹ P'a logo na Yesu wa ɲiifεεε ni, na Mariyama w'a wu ɲa ge, pu ya dà li na wε.

Yesu ya wuyε shε wu kalaapiire shuun wa na (Luka 24:13-35)

¹² Lee kadugo na pu shuun wa di ba ganha na gaɲi kulo la ni. Pu nigariwuu, a Yesu cogo ɲeriwo di wuyε shε pu na.

¹³ Ba p'a kuri pa wε, na ba yee jo kalaapiire tisara mu, pu ya dà yee bε na sanha wε.

Yesu ya wuyε shε wu kalaapiire kε ni nigin wu na (Macoo 28:16-20; Luka 24:36-49; Yohana 20:19-23; Kapyegee 1:6-8)

¹⁴ Lee kadugo na a Yesu di wuyε shε wu kalaapiire kε ni nigin wu na, na pu yaha pu na li. A wu jo ni pu ni pu n'a daa baara, ni pu niwewaa li wuu na, bani pii p'a wu na wu d'a ne xɔ ge, pu ya dà pee na wε.

¹⁵ A wu yi jo pu mu na: «Yi shε koŋɔ ke kabaya ye bεeri na, y'i Kile wo Jozaama pu yεre li pye sipyii pu bεeri mu.

¹⁶ Sipyia wemu bu dà li na na batize, wee na zhɔ, ga wemu ya dà wε, wee wo jaagi kanhama pu na ba golo.

¹⁷ Piimu bu dà, pee na ba kii kakanhanɔaa kii pyi: Pu na ba jinaa kori na yeege sipyii ni ne mege na. Pu na ba shi watii jomɔ yu.

¹⁸ Pu na ba wɔlɔɔ conɔ pu keye ni. Pu bu sipyigbɔ yaaga gba, kee wa da yaaga kyεegi pu mu wε. Pu na ba pu keye taha yama fεε na p'a juunɔ.»

Yesu ya kuri kari Kile yiri

(Luka 24:50-53; Kapyegee 1:9-11)

¹⁹ Kafɔɔ Yesu ya jo xɔ ni pu ni ge, a wu yiri, na dugi kari fugba we ni, na shε diin saanra tatεenge ki ni Kile kanige cε.

²⁰ A pee kunni di gari, na shε Jozaama pu jo kabaya yi bεeri na. Kafɔɔ bye ni pu ni pu labye wu bεeri na, na kakanhanɔaa pyi kiimu ya li shεε na kani li wa pu jomɔ pu ge.]

KARINĒĒGE NŌMĒE NIVONŌ
New Testament and Shorter Old Testament in
Senoufo, Mamara

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mamara S noufo (S noufo, Mamara)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

© 2014-08-10, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

85728ed7-78f8-58e8-8967-0e976c0c2423